

Investeren in levenslang en levensbreed leren

Advies over de financiering van het volwassenenonderwijs

Vlaamse Onderwijsraad
Koning Albert II-laan 37
BE-1030 Brussel
T +32 2 219 42 99

www.vlor.be
info@vlor.be

Advies op eigen initiatief

Uitgebracht door de Raad Levenslang en Levensbreed Leren op 26 maart 2024 met eenparigheid van stemmen

Vorbereiding: werkgroep Financiering volwassenenonderwijs op 24 januari 2024, 8 februari 2024, 27 februari 2024 en 13 maart 2024, onder voorzitterschap van Eddy Demeersseman

Dossierbeheerder: Ewoud De Sadeleer

1 Situering

De Vlaamse Regering besliste op 16 maart 2018 tot bekrachtiging en afkondiging van het decreet dat het financieringssysteem voor het volwassenenonderwijs wijzigt.¹ Het was de bedoeling om deze legislatuur het financieringssysteem te evalueren en eventueel bij te sturen vanaf schooljaar 2023-2024. Door de uitzonderlijke impact van de coronacrisis op de cijfers is de evaluatie en bijsturing echter uitgesteld.

De Vlaamse Onderwijsraad bracht in oktober 2021 al een advies uit over de toepassing van het financieringsdecreet van het volwassenenonderwijs en de impact van corona.² In dit advies gaan we verder dan de aandachtspunten die toen geformuleerd werden en waarvan de Vlaamse Regering ondertussen de twee meest urgente heeft aangepakt.³ We presenteren heel wat cijfergegevens van de Vlaamse overheid om te duiden hoe het volwassenenonderwijs geëvolueerd is in de laatste twee legislaturen. We schetsen een sector die groeit en bloeit, maar bijkomende investeringen vraagt om het levenslang en levensbreed leren te blijven stimuleren door kwaliteitsvolle opleidingen die inspelen op de maatschappelijke noden.

We putten voor het cijfermateriaal in dit advies uit de monitor van de financiering van het volwassenenonderwijs,⁴ een bevraging van alle centra voor volwassenenonderwijs en basiseducatie over de financiering (Kimps D., Abraham E. & Daniels D. 2024), de online toepassing [Dataloep](#) en bijkomende data die ons werden aangereikt door het Departement Onderwijs en Vorming en het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (AHOVOKS). Het cijfermateriaal verwijst steeds naar de periode 2013-2014 tot 2022-2023, tenzij anders vermeld.

---

¹ [Decreet tot wijziging van de rechtspositie van het personeel van de centra voor volwassenenonderwijs en tot wijziging van het financieringsluik van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.](#)

² Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Dringende aandachtspunten financiering volwassenenonderwijs. Advies over de implementatie van het financieringsdecreet van het volwassenenonderwijs en de impact van corona.](#) 12 oktober 2021.

³ De impact van corona die een grote krimp van de sector veroorzaakt zou hebben werd gecompenseerd en de aftopping van de groei van het secundair volwassenenonderwijs wordt niet meer berekend per afzonderlijk studiegebied.

⁴ Departement Onderwijs en Vorming (2024). [Monitoring Financiering Volwassenenonderwijs: kalenderjaar 2022.](#)

Belangrijkste veranderingen in het financieringssysteem⁵

In 2019 trad het nieuwe financieringssysteem voor het volwassenenonderwijs in voege, om vanaf het schooljaar 2020-2021 de financiering van de Centra voor basiseducatie (CBE) en de Centra voor volwassenenonderwijs (CVO) te bepalen. Meer gedetailleerde informatie is terug te vinden via de [website](#) van het Departement Onderwijs en Vorming. In de monitor van de financiering van het volwassenenonderwijs staan de drie belangrijkste veranderingen kort beschreven.

Een eerste verandering onder het nieuwe financieringssysteem is de nieuwe referentieperiode. In plaats van de periode april-maart worden nu kalenderjaren gebruikt. Vanaf 2022-2023 worden de laatste 3 referentieperiodes in overweging genomen voor de berekening van de financiering. De bedoeling hiervan is om tot een stabielere financiering te komen.

Een tweede verandering is de *open end*-financiering waaronder de basiseducatie en de opleidingen Nederlands tweede taal (NT2) vallen. De bedoeling hiervan is dat het aanbod beter op de behoeften kan inspelen, en de wachttijd van de cursisten ingeperkt kan worden. Voor de overige opleidingen is decretaal een groeibeperking van 0,8% bepaald.

Een derde verandering is de introductie van de output-financiering (gebaseerd op uitgereikte studiebewijzen), naast de input-financiering (inschrijvingen). De financiering vertrekt vanuit het concept lesurencursist (LUC): het product van de lestijden met het aantal financierbare cursisten. In een volgende stap worden deze LUC gewogen volgens centrum-, opleidings- en cursistenkenmerken. Zo komen we tot de gewogen financieringspunten op basis waarvan de omkadering en werkmiddelen per centrum berekend worden.

---

⁵ Departement Onderwijs en Vorming (2024). [Monitoring Financiering Volwassenenonderwijs: kalenderjaar 2022](#).

Inhoud

1	Situering.....	1
	Belangrijkste veranderingen in het financieringssysteem.....	2
2	Kernboodschappen.....	5
3	Beleidsdoelstellingen volwassenenonderwijs.....	7
4	Het volwassenenonderwijs in evolutie.....	8
4.1	Meer gericht op kwalificerende trajecten.....	8
4.1.1	Inschrijvingen secundair volwassenenonderwijs en basiseducatie.....	8
4.1.2	Evolutie van het aanbod.....	11
4.1.3	Dag- en avondonderwijs.....	13
4.1.4	Deelcertificaten, kwalificatiebonussen en slaagpercentages.....	14
4.1.5	Conclusie kwalificatiegerichtheid.....	15
4.2	Veranderend cursistenprofiel.....	16
4.2.1	Nationaliteit.....	16
4.2.2	Leeftijd.....	18
4.2.3	Scholingsgraad.....	19
4.2.4	Werkzoekenden.....	19
4.2.5	Cursisten in penitentiaire instellingen.....	20
4.2.6	Conclusie: meer kwetsbare cursisten.....	20
4.3	Schaalvergroting zonder centralisatie?.....	21
5	Nood aan bijkomende structurele financiering.....	22
5.1	Groei levenslang leren stimuleren.....	22
5.2	Omkadering voor secundaire processen.....	23
5.2.1	Begeleiding.....	23
5.2.2	Samenwerking en coördinatie.....	23
5.3	Werkingsmiddelen en infrastructuur.....	25
5.3.1	Werkingsmiddelen.....	25
5.3.2	Infrastructuur.....	25
6	Financiering optimaliseren.....	27
6.1	Referteperiode en voorspelbaarheid.....	27
6.2	Aanvullende financiering.....	27
6.2.1	Tijdelijke middelen worden structureel ingezet.....	28
6.2.2	Projectmiddelen met perspectief.....	28
6.2.3	Bijkomende opdrachten bijkomend financieren.....	29
6.3	Wegingsfactoren/parameters.....	29
6.3.1	Opleidingskenmerken.....	30

6.3.2	Centrumkenmerken	30
6.3.3	Cursistenkenmerken	30
6.3.4	Kwalificatiebonus	31
6.3.5	Conclusie.....	31
7	Inschrijvingsgelden.....	31
7.1	Maximum inschrijvingsgeld	31
7.2	Inschrijvingsgeld basiseducatie.....	32
7.3	Cursistenbijdrage	32
8	Bronnen.....	33
8.1	Vlor-adviezen.....	33
8.2	Overige bronnen	33
9	Bijlage: studiegebieden secundair volwassenenonderwijs	35

2 Kernboodschappen

In dit advies stellen we vast dat het aanbod van het volwassenenonderwijs verschuift naar intensievere kwalificerende trajecten. Zo slaagt het volwassenenonderwijs in de opdracht om meer kwalificatiegericht te werken, maar komt de functie van brede persoonlijkheidsvorming onder druk te staan. Het volwassenenonderwijs slaagt er tegelijkertijd in om meer kwetsbare doelgroepen aan te trekken en heeft de beoogde schaalvergroting bereikt.

Toch besluit de Vlaamse Onderwijsraad daaruit niet dat de financiering van het volwassenenonderwijs volstaat om zijn doelstellingen ten volle te verwezenlijken. Wij zijn ambitieuzer en willen het opleidingsaanbod verder uitbouwen om de Vlaamse doelstelling van 60% levenslang leren te halen. Ook leidt het toegenomen aandeel van cursisten met een kwetsbaar profiel tot hogere nood aan begeleiding en is er nood aan meer samenwerking om verder en nog sterker *outreaching* te werk te gaan. Tot slot volstaan de huidige werkings- en investeringsmiddelen absoluut niet meer om de opdrachten van het volwassenenonderwijs te verwezenlijken.

In dit advies doen we enerzijds **beleidsvoorstellen** om de financiering te optimaliseren **die geen bijkomende investeringen vragen**:

- Onderzoek een optimale inzet van de puntenenveloppe voor bestuurs- en ondersteunend personeel, die zowel voor het betrokken personeel als het centrum geen onnodige barrières of nadelen oplevert. Ga hiervoor in overleg met de sociale partners.
- Geef de centra sneller duidelijkheid over hun middelen voor het volgend schooljaar en ook op langere termijn.
- Veranker de asielmiddelen NT2 structureel in het financieringsdecreet.
- Voorzie steeds een grondige evaluatie van proefprojecten/projectmiddelen. Als de resultaten positief zijn, moeten die projecten ingebed kunnen worden in het gewone aanbod en structureel bijkomende middelen genereren.
- Beperk de planlast voor projectmiddelen, met behoud van de noodzakelijke verantwoording.
- Actualiseer jaarlijks de lijst van studiegebieden met een knelpuntkarakter.
- Evalueer de coëfficiënt schaalgrootte en stuur bij indien nodig.
- Onderzoek een aanpassing van de gebruikte cursistenkenmerken. Voeg parameters toe, indien wenselijk, relevant, op een vlotte manier registreerbaar en controleerbaar, en verhoog de weging van de cursistenkenmerken.
- Monitor en evalueer het effect van de invoering van betalende gestandaardiseerde testen op de kwalificaties NT2 Richtgraad 1.

Anderzijds benadrukken we ook de nood aan structurele bijkomende investeringen:

- Schaf de groeinorm van 0,8% voor de opleidingen van het secundair volwassenenonderwijs af en implementeer een systeem van *open end*-financiering voor het hele volwassenenonderwijs.
- Bouw een mechanisme in dat een uitzonderlijke en te scherpe daling in de financiering van de centra kan verhinderen, om hen te beschermen tegen hevige schokken in het opleidingslandschap.
- Voorzie voor de secundaire processen (begeleiding en samenwerking) structurele bijkomende middelen boven op de leraarsuren.
- Indexeer steeds de werkingsmiddelen opdat de financiële slagkracht van de centra voldoende toereikend is.

- Verhoog het totale volume van de werkingsmiddelen met 100%, waardoor onder meer ruimte komt voor het huren van of investeren in infrastructuur.
- Werk een incentive uit voor partners om bestaande infrastructuur zoveel mogelijk te delen.
- Voorzie aparte investeringsmiddelen om infrastructuur aan te kopen of te bouwen en om te kunnen investeren in de uitrusting van vaklokalen voor de beroepsopleidingen.
- Voorzie bijkomende en afdoende structurele middelen voor bijkomende (structurele) taken, zoals de afname van gestandaardiseerde NT2-testen en EVC-assessments.

3 Beleidsdoelstellingen volwassenenonderwijs

Het [decreet betreffende het volwassenenonderwijs](#) uit 2007⁶ beschrijft zijn opdracht als volgt: “Het volwassenenonderwijs heeft als doelstelling enerzijds de cursisten de kennis, vaardigheden en attitudes bij te brengen die nodig zijn voor de persoonlijke ontwikkeling, het maatschappelijk functioneren, het verder deelnemen aan onderwijs, het uitoefenen van een beroep of het beheersen van een taal en anderzijds de cursisten in staat te stellen erkende studiebewijzen te behalen.”

De Vlor onderscheidt drie functies in deze opdracht. Ten eerste is het volwassenenonderwijs **kwalificatiegericht en loopbaanversterkend**. Dat wil zeggen dat mensen opgeleid worden naar een studiebewijs dat een voordeel biedt om te functioneren op de arbeidsmarkt. Voor gekwalificeerde volwassenen voorziet het volwassenenonderwijs in de mogelijkheid om de eigen competenties te updaten, te upgraden en/of te heroriënteren. Voor ongekwalificeerde schoolverlaters biedt het volwassenenonderwijs een tweede kans om een kwalificatie te behalen via zowel algemene als beroepsgerichte vorming. Onder deze functie vallen zowel opleidingen die leiden tot een beroepskwalificatie als (aanvullende) algemene vorming.

Ten tweede bieden de opleidingen van het volwassenenonderwijs een antwoord op de geletterdheidsnoden in de samenleving (bijvoorbeeld digitale geletterdheid). Kwetsbare volwassenen kunnen competenties verwerven die het mogelijk maken om in te spelen op snelle evoluties in de samenleving en die participatie aan zowel de arbeidsmarkt als de samenleving faciliteren. Deze functie sluit aan op de eerste functie, maar is minder gericht op kwalificaties en meer gericht op **functionele basiscompetenties**. Voorbeelden hiervan zijn geletterdheidsmodules en het aanbod van de basiseducatie. De verwerving van Nederlands als tweede taal valt zowel onder de eerste als tweede functie.

Ten derde richt het volwassenenonderwijs zich op het **levensbreed leren en brede persoonlijkheidsvorming**. Deze functie zorgt voor prikkels, bewerkstelligt plezier in het leren en versterkt de leervaardigheden en leermotivatie. Een goed voorbeeld van opleidingen die onder deze functie vallen zijn de vreemde talen, hoewel ook daar een groep cursisten dit aanbod volgt met een loopbaangericht perspectief.

De drie hoofddoelstellingen van het [financieringsdecreet](#) uit 2017 waren:

- 1 de verhoging van de kwalificatiegerichtheid in het volwassenenonderwijs;
- 2 inzetten op kwetsbare doelgroepen;
- 3 schaalvergroting van de CVO's stimuleren zonder centralisatie van het aanbod.

De eerste twee doelstellingen van het financieringsdecreet sluiten goed aan bij de eerste twee functies van het volwassenenonderwijs. In het financieringsdecreet zijn de nodige financiële stimulansen voorzien op basis van cursistenkenmerken (werkzoekenden en cursisten zonder diploma secundair onderwijs) en een kwalificatiebonus (slagen voor een volledige opleiding).

De Vlaamse overheid publiceerde in december 2021 een [actieplan rond levenslang leren](#).⁷ Daarin engageert Vlaanderen zich om, conform de Europese ambities, tegen 2030 tot een deelname van de volwassen bevolking aan voortgezette opleiding van 60% (op jaarbasis) te komen. Alle onderwijs-

---

⁶ [Decreet betreffende het volwassenenonderwijs](#).

⁷ Vlaamse Overheid (2021). [Actieplan levenslang leren. Koers zetten naar een lerend Vlaanderen](#).

en opleidingsverstrekkers zullen hiervoor de nodige inspanningen moeten leveren om hun aanbod kwaliteitsvol en aantrekkelijk uit te bouwen, rekening houdend met de maatschappelijke evoluties.

Het volwassenenonderwijs wil de doelstellingen die door de Vlaamse Regering werden vooropgesteld, helpen verwezenlijken en zijn functies maximaal realiseren. Om die doelstellingen te bereiken moet beleid op lange termijn gevoerd worden, waarvoor de financiering moet voldoen aan een aantal kenmerken: structureel, voldoende, zeker, voorspelbaar, transparant. Het financieringsdecreet moet niet alleen voor de doelstellingen uit het eigen decreet incentives bieden, maar ook de doelstellingen uit het decreet volwassenenonderwijs en het actieplan levenslang leren stimuleren of tenminste niet in het gedrang brengen.

4 Het volwassenenonderwijs in evolutie

In dit hoofdstuk schetsen we eerst een beeld van de evolutie van het volwassenenonderwijs in de laatste 10 jaar aan de hand van een aantal cijfers.⁸ Dit hoofdstuk is onderverdeeld in drie paragrafen naar analogie van de doelstellingen uit het financieringsdecreet. De eerste paragraaf gaat in op de kwalificatiegerichtheid door een focus op de evoluties in inschrijvingen, aanbod en certificering. De tweede paragraaf zoomt in op de kwetsbare doelgroepen aan de hand van de parameters nationaliteit, leeftijd, scholingsgraad, status als werkzoekende en cursisten in penitentiaire instellingen. De derde paragraaf behandelt de schaalvergroting.

4.1 Meer gericht op kwalificerende trajecten

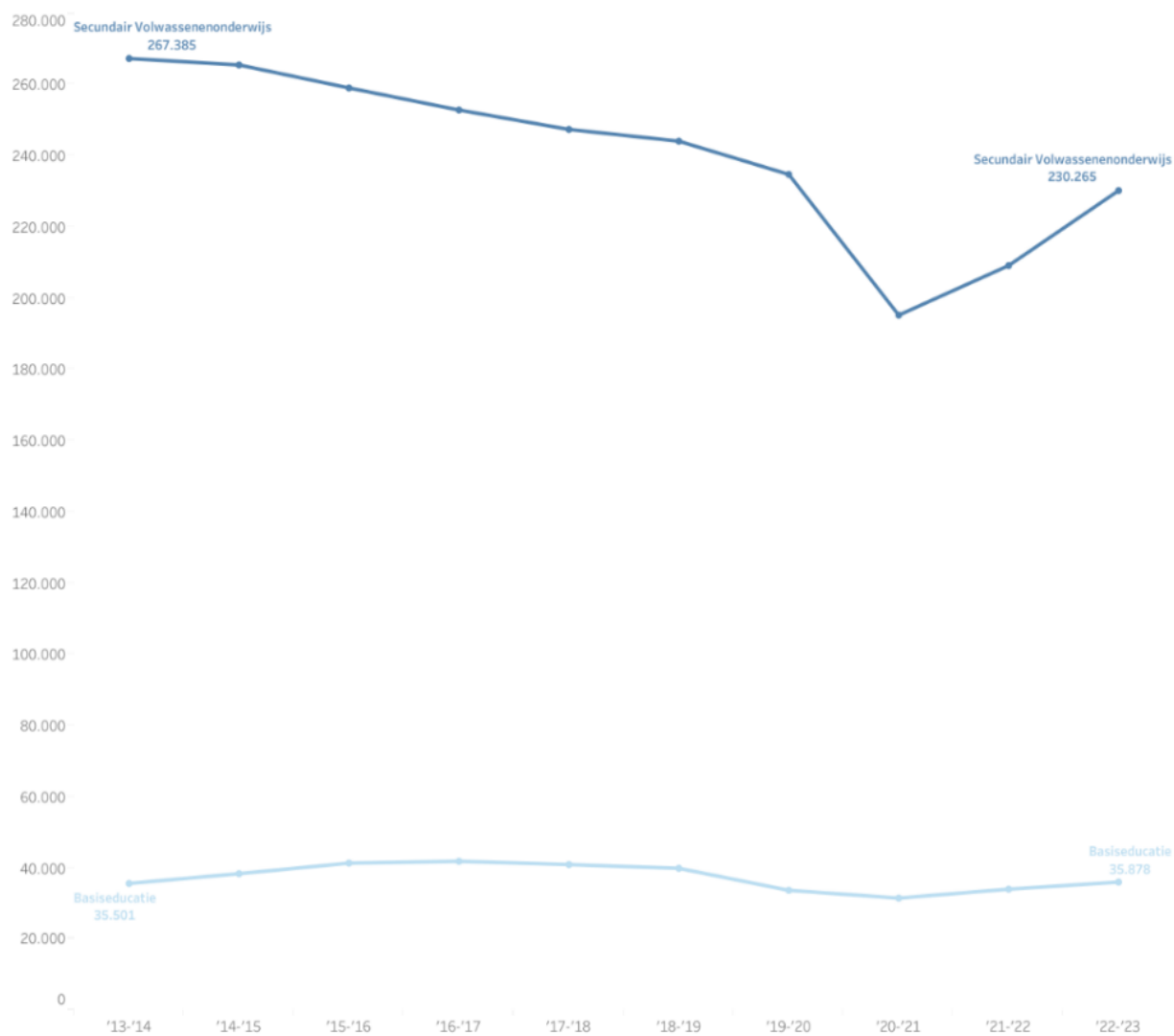
4.1.1 Inschrijvingen secundair volwassenenonderwijs en basiseducatie

Het volwassenenonderwijs heeft ondanks een coronadip in het schooljaar 2020-2021 een groei gekend in de laatste 10 jaar. Die groei zie je niet terug in het aantal cursisten: de basiseducatie blijft stabiel op iets meer dan 35.000 cursisten, maar het secundair volwassenenonderwijs zakt tussen 2013-2014 en 2022-2023 van 267.385 naar 230.265 cursisten. In dezelfde periode stijgt het aantal inschrijvingen per module echter significant: in de basiseducatie van 90.622 naar 140.753, in het secundair volwassenenonderwijs van 736.034 naar 806.943.

Dat wil zeggen dat minder cursisten meer modules opnemen: het volwassenenonderwijs evolueert naar intensievere opleidingstrajecten. Dat zie je ook terug in figuur 3: het gemiddeld aantal uren opgenomen per cursist stijgt over 10 jaar van 154 naar 173 per cursist per jaar.

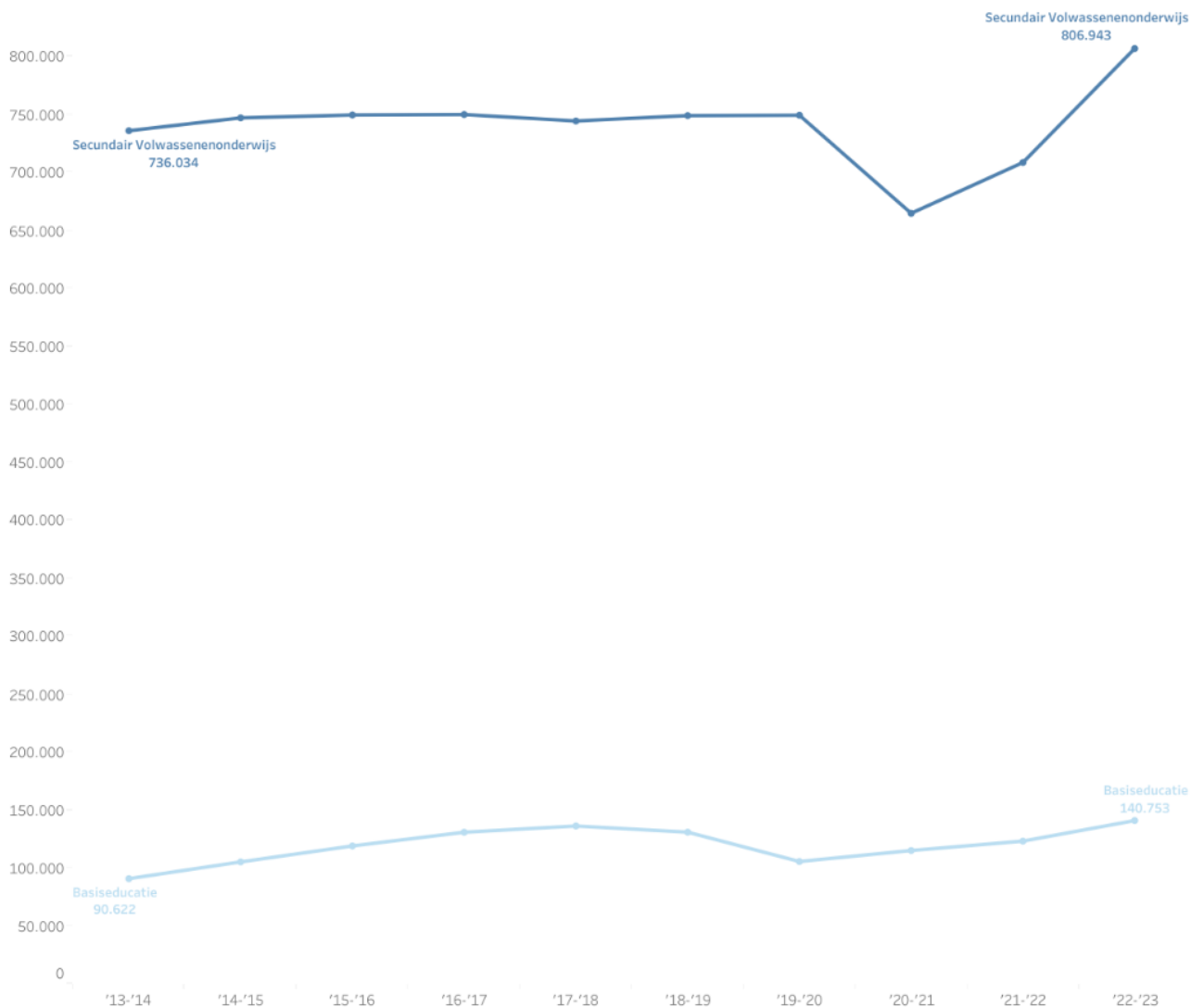
---

⁸ Waar mogelijk gebruiken we cijfers van de periode 2013-2014 tot 2022-2023.

Figuur 1: Aantal cursisten ([dataloop](#))

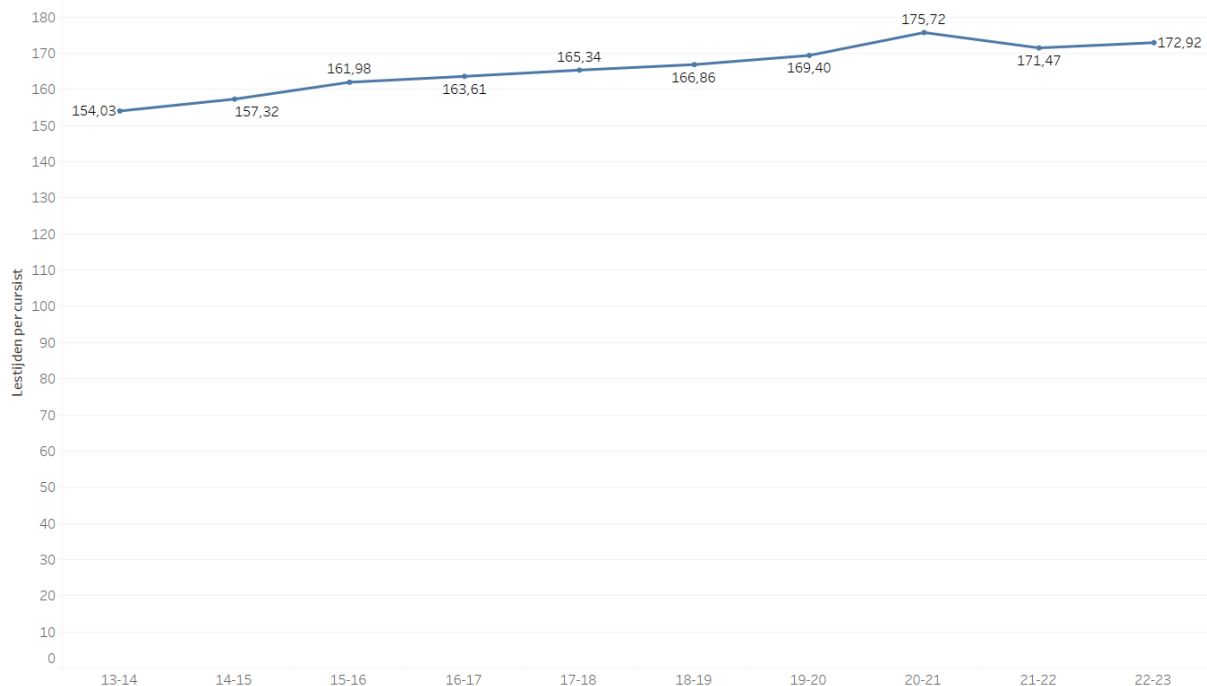

	'13-'14	'14-'15	'15-'16	'16-'17	'17-'18	'18-'19	'19-'20	'20-'21	'21-'22	'22-'23
Basiseducatie	90.622	105.073	118.862	130.682	136.079	130.746	105.422	114.907	123.021	140.753
Secundair Volwassenenond..	736.034	747.119	749.631	750.006	744.441	749.099	749.407	664.765	708.611	806.943
Totaal	826.656	852.192	868.493	880.688	880.520	879.845	854.829	779.672	831.632	947.696

Figuur 2: Aantal inschrijvingen per module ([dataloop](#))

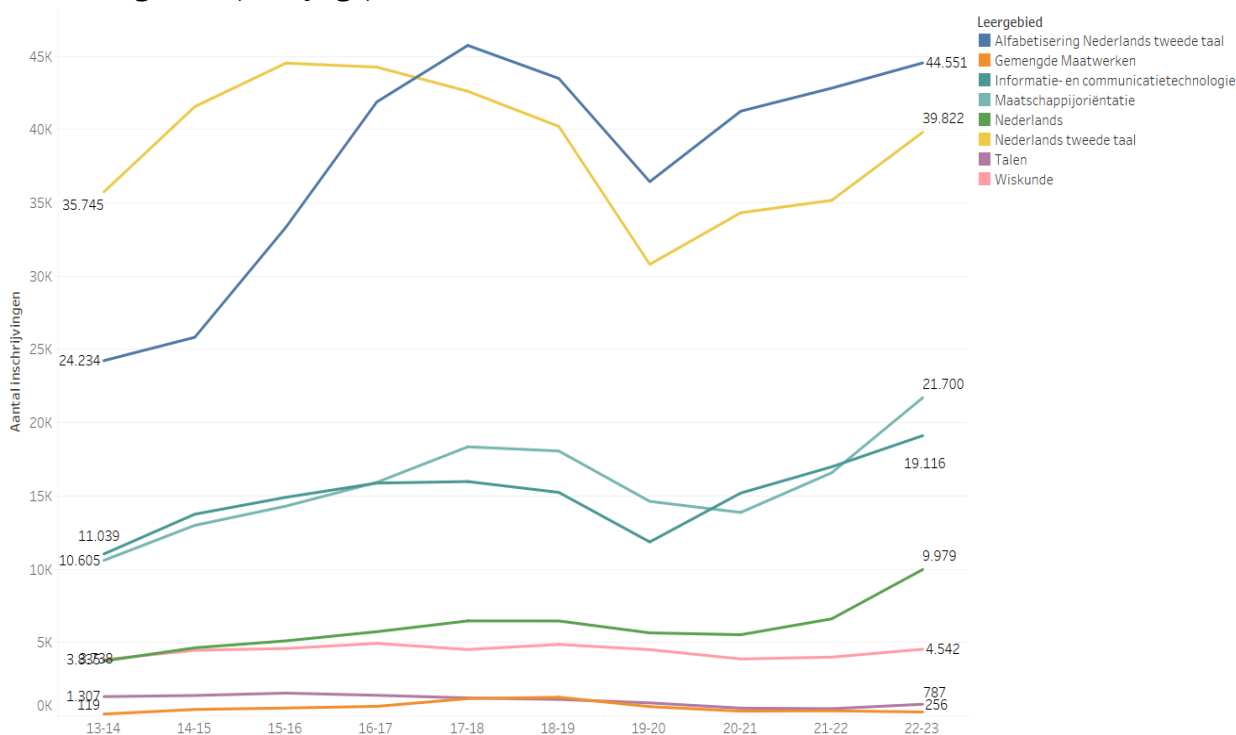

Figuur 3: Gemiddeld aantal uren opgenomen per cursist – data Departement O&V

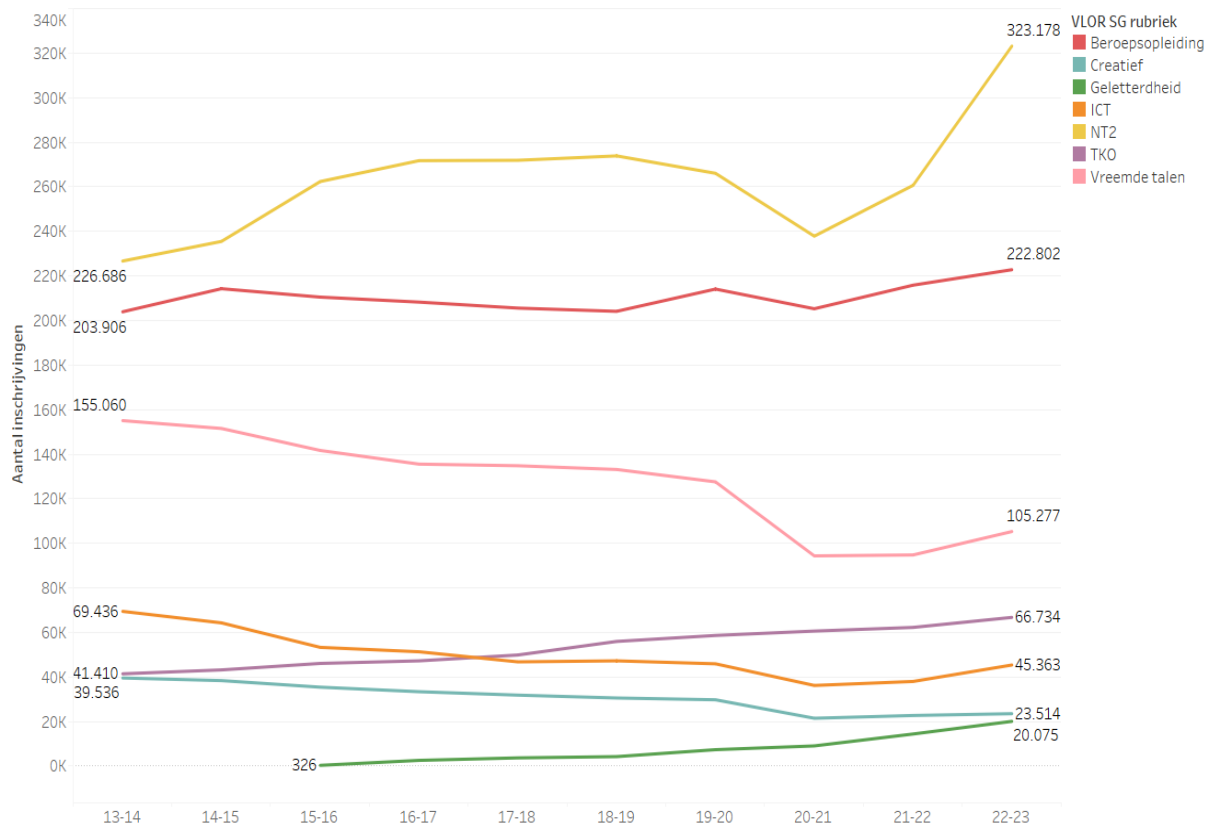
4.1.2 Evolutie van het aanbod

We beschrijven de evolutie van het aanbod via de inschrijvingen in de modules, opgedeeld per leer- of studiegebied. De opleidingen van het secundair volwassenenonderwijs werden geclusterd in zeven categorieën (zie bijlage).

Figuur 4: Inschrijvingen per module in de basiseducatie – data Departement O&V

Figuur 5: Inschrijvingen per module secundair volwassenenonderwijs – data Departement O&V⁹

We stellen een stijging vast van de inschrijvingen in NT2 voor zowel basiseducatie als secundair volwassenenonderwijs. Bij het secundair volwassenenonderwijs stellen we een daling vast van de vreemde talen, de ICT-opleidingen en de creatieve opleidingen. Daartegenover zien we een stijging van het tweedekansonderwijs (algemene vorming en aanvullende algemene vorming) en de beroepsopleidingen.

Stijgingen en dalingen in inschrijvingen houden verband met de vraag van cursisten, maar ook met keuzes die centra maken om opleidingen al dan niet aan te bieden op basis van cursistenaantallen en financiële return. De daling van de clusters vreemde talen, ICT en creatieve opleidingen worden versterkt doordat de functie van het volwassenenonderwijs met betrekking tot levensbreed leren en brede persoonlijkheidsvorming niet financieel gestimuleerd wordt. Nochtans is persoonlijke ontwikkeling expliciet als opdracht in het decreet volwassenenonderwijs opgenomen. De maatschappelijke return hiervan is onmiskenbaar: levensbreed leren leidt tot maatschappelijke participatie en sociaal contact, bevordert plezier in het leren en het versterkt de leervaardigheden en leermotivatie. Ook het levensbreed leren is dus nodig om van Vlaanderen een lerende samenleving te maken met 60% participatie aan opleidingen. Daarvoor moet het

⁹ De ‘coronadip’ voor inschrijvingen ligt een jaar later voor het secundair volwassenenonderwijs. In de [coronamonitor](#) worden hier verschillende hypothesen voor naar voren geschoven:

- “Waarschijnlijk komt dat omdat gedurende de coronaperiode het Agentschap Integratie en Inburgering een tijdlang geen intakes heeft kunnen uitvoeren. Daardoor hebben ze geen mensen kunnen doorverwijzen naar de basiseducatie.” ([coronamonitor 2021](#), p. 7)

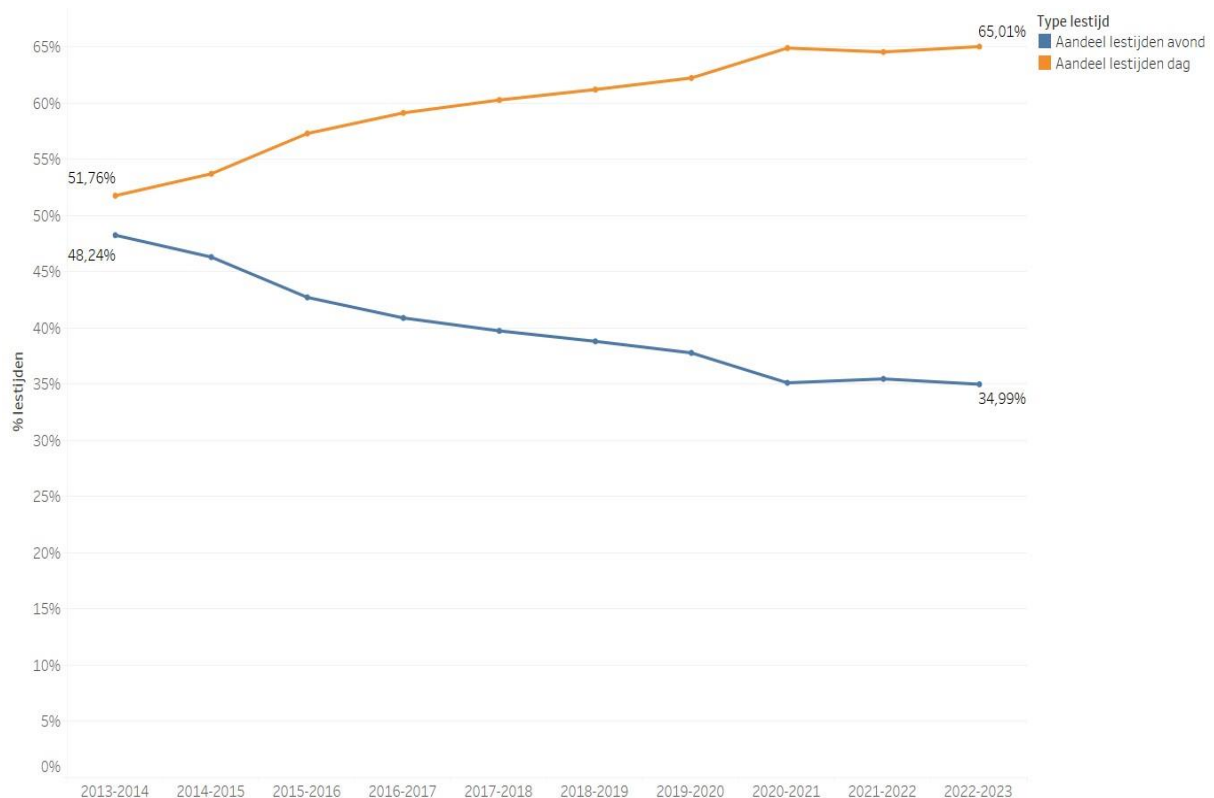
- “De eerdere daling in de basiseducatie is wellicht te wijten aan een grotere spreiding van de startdata van de modules in vergelijking met het SVWO, waar de modules vaker in september starten.” ([coronamonitor 2023](#), p. 16)

volwassenenonderwijs zich niet alleen richten op meer kwetsbare doelgroepen,¹⁰ maar ook cursisten met minder zorg- en begeleidingsnoden blijven aantrekken.

4.1.3 Dag- en avondonderwijs

Het volwassenenonderwijs is gekend als avondonderwijs, maar de data van de laatste tien jaar tonen aan dat het aandeel lesuren ingericht voor 17u steeg van iets meer dan een op twee naar bijna twee op drie. Dat duidt op een evolutie naar meer intensieve kwalificerende trajecten voor voltijdse cursisten, eerder dan ‘persoonsvormende’ lessen voor cursisten die maar één of enkele modules volgen (zie hoger).

Figuur 6: aandeel dag- en avondonderwijs (in lestijden) – data Departement O&V

Enkele opmerkingen bij deze cijfers:

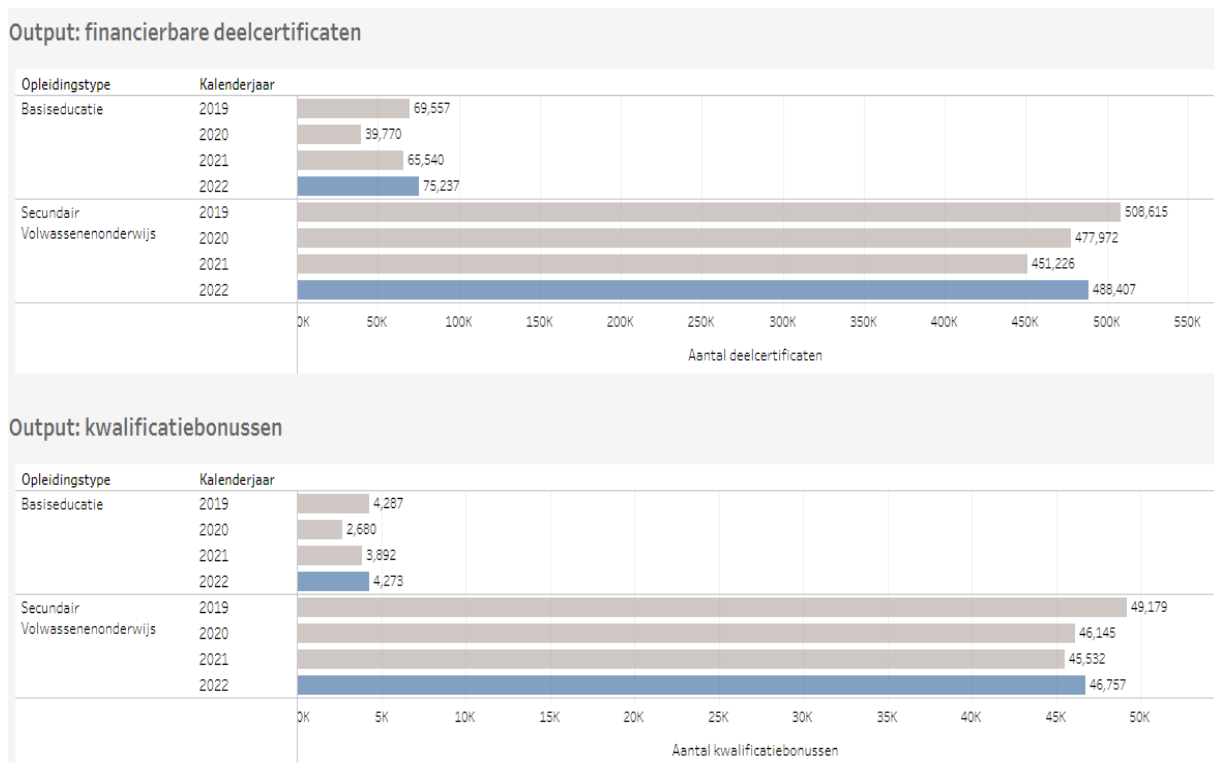
- Tot en met het schooljaar 2018-2019 werden ook het Hoger Beroepsonderwijs en de Specifieke Lerarenopleiding nog tot het volwassenenonderwijs gerekend. Die lestijden zijn ook in deze cijfers opgenomen. Ook die opleidingen waren toen al bezig aan een evolutie naar meer lessen overdag.
- Op dit moment worden bepaalde dagopleidingen niet georganiseerd omdat er geen (betaalbare) infrastructuur beschikbaar is. Als er meer infrastructuur beschikbaar komt tijdens deze momenten, kan het dagonderwijs verder groeien (zie paragraaf 5.3).
- Wanneer we het aandeel dagonderwijs op centrumniveau bekijken, zijn dat vooral de Ligo (baseducatie) en andere centra met veel NT2-opleidingen en geïntegreerde trajecten met veel dagonderwijs.

¹⁰ die meer deelnemen aan opleidingen in het tweedekansonderwijs, NT2 ... (zie verder).

- Het is een meerwaarde dat het volwassenenonderwijs zo'n divers opleidingsaanbod blijft voorzien, zowel overdag als 's avonds, en zowel in de week als in het weekend. Opleidingen na 17 uur en in het weekend zijn immers aantrekkelijker voor werkende cursisten.

4.1.4 Deelcertificaten, kwalificatiebonussen en slaagpercentages

In het monitoringrapport over de financiering van het volwassenenonderwijs (2024) worden de financierbare deelcertificaten en kwalificatiebonussen gemonitord om de kwalificatiegerichtheid van het volwassenenonderwijs te evalueren. Na een dip door de invloed van corona in het schooljaar 2019-2020 lijkt er weer een positieve evolutie ingezet.

Figuur 7: evolutie financierbare deelcertificaten en kwalificatiebonussen in 2019-2022 ([monitor financiering volwassenenonderwijs](#))

Het monitoringrapport besluit dat de kwalificatiegerichtheid positief evolueert:

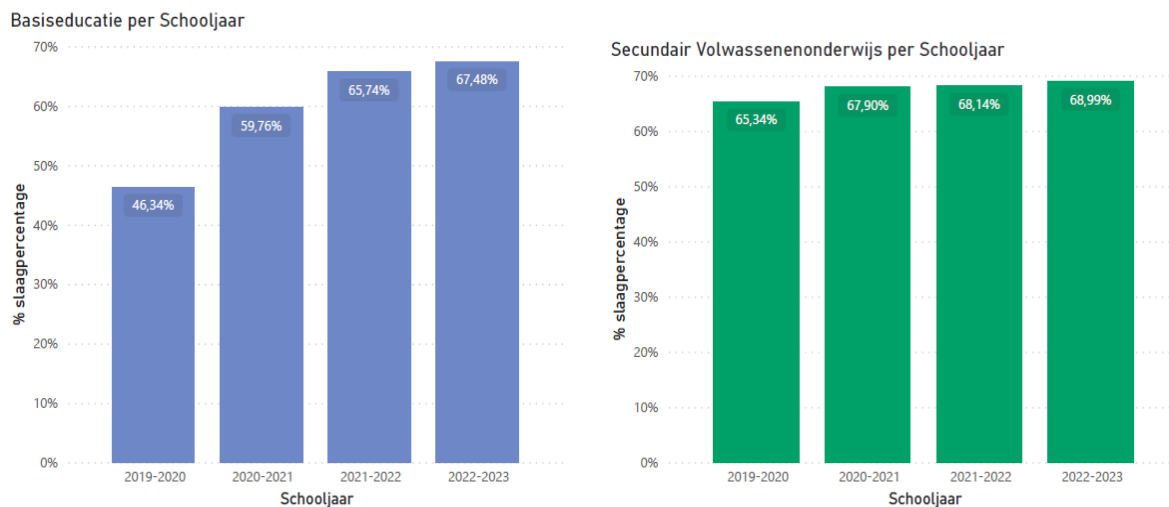
“[We stellen] een stijging vast van de (financierbare) deelcertificaten en kwalificatiebonussen (dit zijn de financierbare eindstudiebewijzen) in 2022 t.o.v. 2021. Maar t.o.v. het referentiejaar 2019 is er in het SVWO [secundair volwassenenonderwijs] nog een kloof te dichten. Deze kloof zal het komende kalenderjaar waarschijnlijk verder verkleinen, gezien de stijging van de inschrijvingen zich zou moeten vertalen in een stijging van de (eind)studiebewijzen. Aan de aanbodzijde neemt het aantal ingerichte modulevarianten af. Tegelijk gaat dit niet ten koste van de mogelijkheid om op 2 of 3 schooljaren binnen eenzelfde vestigingsplaats een volledig opleidingstraject af te leggen en een certificaat of diploma te behalen. De coherentie van het aanbod lijkt dus te vergroten.”

Voor 2019 werden geen betrouwbare data over de kwalificaties verzameld, wat ervoor zorgt dat we niet kunnen vergelijken of het financieringsdecreet een positieve impact heeft gehad tegenover de periode voordien. Wel kunnen we de slaagpercentages op moduleniveau bekijken, in de figuur

hieronder opgesplitst tussen de opleidingen in de basiseducatie en het secundair volwassenenonderwijs.

Figuur 8: slaagpercentages¹¹ in de basiseducatie en het secundair volwassenenonderwijs – data Departement O&V

Alleszins is door het invoeren van een kwalificatiebonus de registratie van de behaalde kwalificaties in de centra verbeterd. Door het decreet is er zeker meer aandacht binnen de centra voor de slaagcijfers. Centra geven wel aan dat bijkomende investeringen in cursistenbegeleiding (inzet van leraarsuren) om cursisten te helpen om te slagen zeker niet volledig gecompenseerd worden door de kwalificatiebonus of door de weging op basis van cursistenkenmerken. Een centrum moet voortdurend de moeilijke afweging maken om meer leraarsuren in te zetten voor begeleiding of voor bijkomend aanbod (wat meer leraarsuren kan genereren).¹²

4.1.5 Conclusie kwalificatiegerichtheid

De evoluties in inschrijvingen en aanbod duiden op een verschuiving naar intensievere kwalificerende trajecten (kwalificerende functie). Ook de stijgende deelcertificaten, kwalificatiebonussen en slaagpercentages duiden op een toenemende kwalificatiegerichtheid. Er blijft ook veel nadruk op de functionele basiscompetenties, wat we kunnen vaststellen door de groei van de basiseducatie en geletterdheidsmodules. De sterke groei van NT2 kadert in de ontwikkeling van beide functies. De functie van brede persoonlijkheidsvorming staat echter onder druk. Een aanwijzing hiervoor is de krimp van het aanbod vreemde talen, ICT en creatieve opleidingen.

Bijkomende onderzoeksvragen

Bij de evaluatie van het financieringsdecreet vragen we om meer gegevens in kaart te brengen en de koppeling tussen kwalificatiekansen en cursistenkenmerken meer in detail te onderzoeken. Wij vermoeden dat cursisten zonder diploma secundair onderwijs (zie verder) lagere slaagcijfers hebben dan de andere cursisten. Uit een bevraging van de centra door de Vlaamse Onderwijsraad

¹¹ Dit is het aantal geslaagde cursisten ten opzichte van het aantal cursisten dat slaagt, niet slaagt of niet deelneemt aan het examen (op moduleniveau).

¹² Zie ook Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Zorg en cursistenbegeleiding in het volwassenenonderwijs. Advies naar aanleiding van de stijgende zorgnoden in het volwassenenonderwijs.](#) 28 maart 2023.

in 2021 bleek ook een toegenomen nood aan zorg en begeleiding van cursisten. Wij vermoeden dat die nood alleen maar groeit, waardoor bijkomende investeringen nodig zijn.

Het onderzoek dat wij voorstellen focust op het profiel van de cursisten zonder diploma secundair onderwijs die instromen in het volwassenenonderwijs, hun prestaties en welke ondersteuning zij nodig hebben om te slagen. Mogelijke onderzoeksvragen zijn:

- Wat is het profiel van de cursisten die zonder diploma secundair onderwijs in het volwassenenonderwijs instromen? Ook hun onderwijsleerloopbaan in het secundair onderwijs is daarbij relevant.
- Wat zijn de kenmerken van kwetsbaarheid die een impact hebben op hun leerprestaties? We denken aan kenmerken die sociaal-economische status weergeven, maar ook persoonsgebonden kenmerken zoals leerstoornissen.
- Specifiek voor het secundair volwassenenonderwijs: wat zijn hun slaagcijfers in algemene en beroepsgerichte vorming (in vergelijking met cursisten met een diploma)?
- Specifiek voor het secundair volwassenenonderwijs: hoe gaan CVO's nu al om met de cursisten zonder diploma secundair onderwijs en zorgt die begeleiding voor een aanzuigefect?

4.2 Veranderend cursistenprofiel

We stellen vast dat het profiel van de cursisten opmerkelijk evolueert op het vlak van nationaliteit, leeftijd en scholingsniveau.¹³ Het volwassenenonderwijs slaagt er ook in om meer werkzoekenden aan te trekken.

4.2.1 Nationaliteit

Het aandeel niet-Belgen in het volwassenenonderwijs is in de laatste 10 jaar toegenomen van 27,55% tot 42,59% (figuur 9). Die evolutie zien we ook terug in de toename van de inschrijvingen in NT2-modules (figuur 10). Die cursisten hebben vaak een kwetsbaarder profiel dat meer begeleiding vraagt.

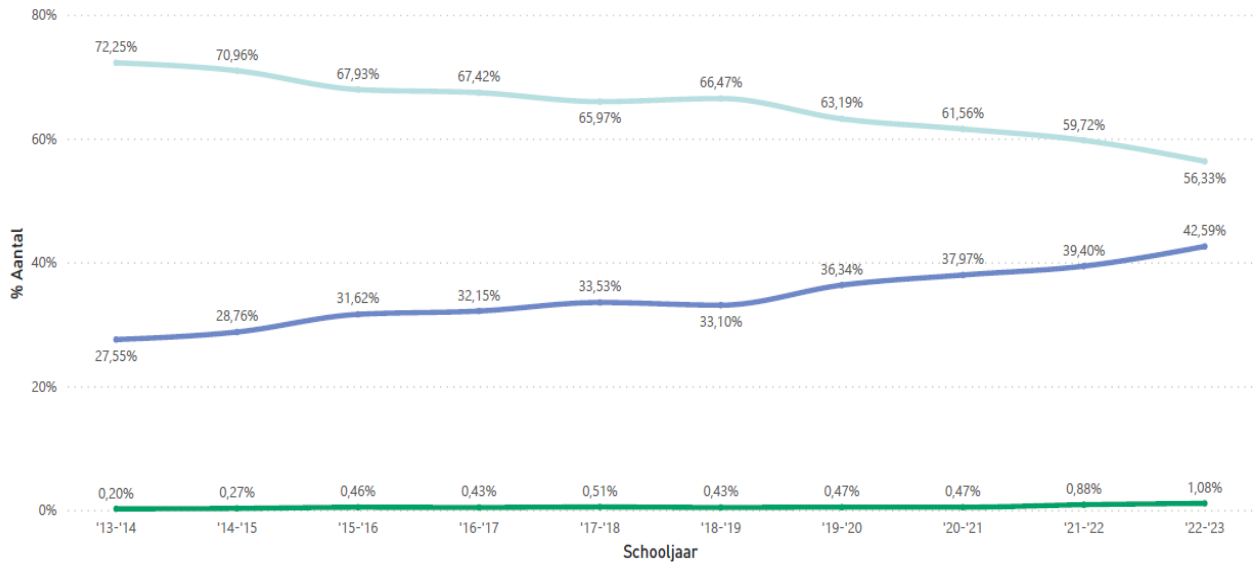
---

¹³ Het geslacht van de cursisten in het volwassenenonderwijs vertoont dan weer een opmerkelijke consistentie: 6 op de 10 cursisten zijn vrouwen ([dataloop](#)).

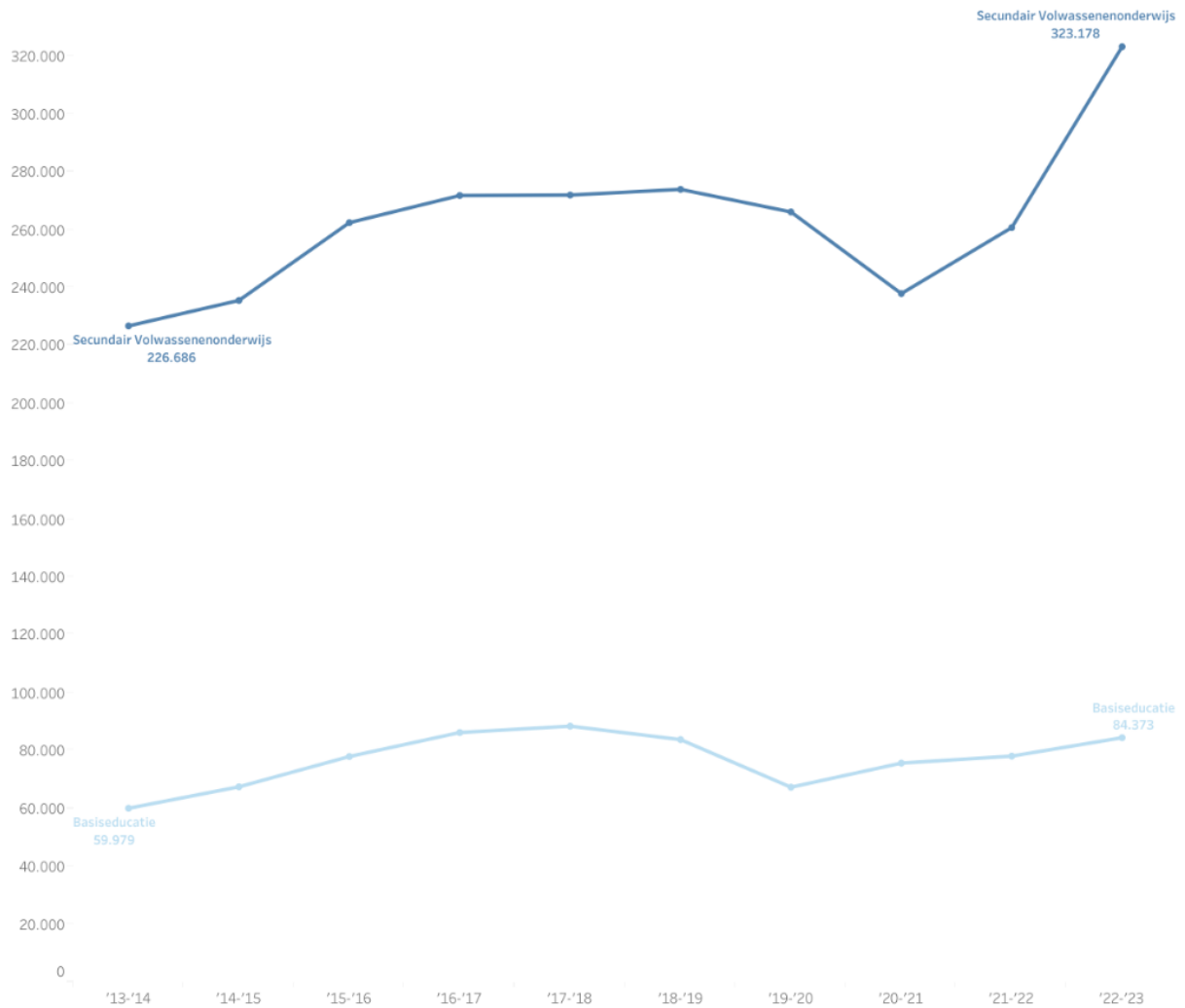

Evolutie van het aantal Belgen en niet-Belgen in het volwassenenonderwijs

Nationaliteit ● Belg ● niet gekend ● niet-Belg

Figuur 9: evolutie van het aantal Belgen en niet-Belgen in het volwassenenonderwijs (dataloop)

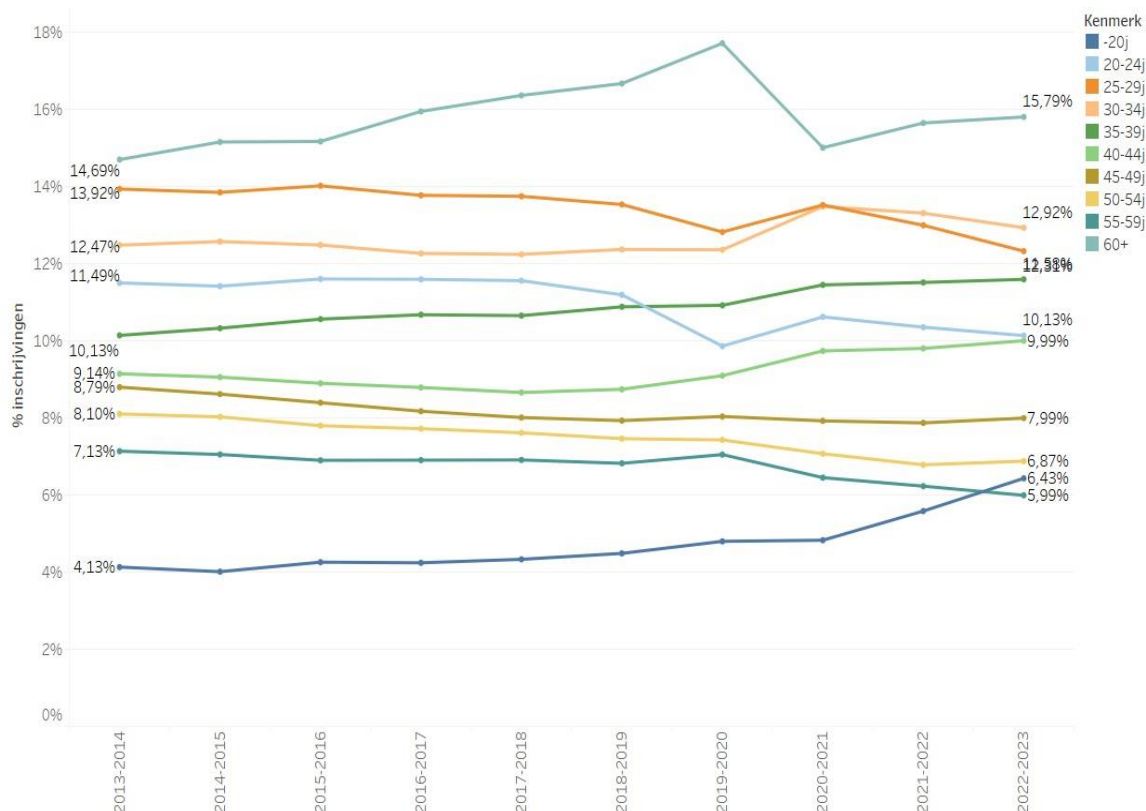

Figuur 10: inschrijvingen in modules NT2 (dataloop)

4.2.2 Leeftijd

De meest opvallende evoluties op het vlak van leeftijd bevinden zich onderaan en bovenaan de leeftijdspiramide. Het aandeel oudere cursisten nam toe tot het coronajaar 2019-2020 en daalde vervolgens om uiteindelijk weer uit te komen op iets meer dan 15%. De sterkste stijgers zijn de jongste cursisten: zowel het aantal als het aandeel cursisten jonger dan 20 jaar neemt sterk toe, van 4,13% van de unieke inschrijvingen tot 6,43% ofwel van meer dan 16.000 tot meer dan 23.000. Daarin zien wij een toenemend gebruik van het volwassenenonderwijs als tweede kans om een onderwijs- of beroepskwalificatie te bekomen.

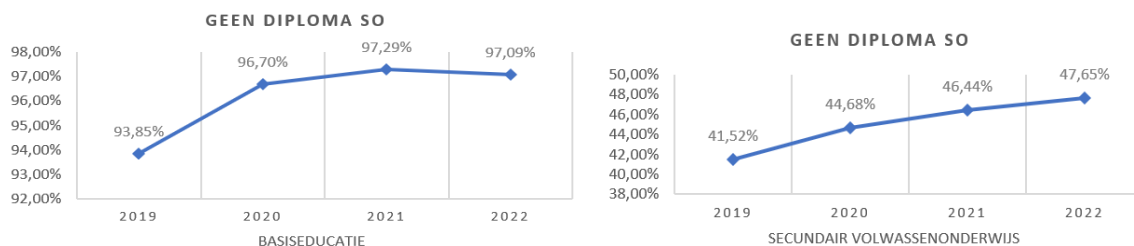

Schooljaar	-20j	20-24j	25-29j	30-34j	35-39j	40-44j	45-49j	50-54j	55-59j	60+
2013-2014	4,13%	11,49%	13,92%	12,47%	10,13%	9,14%	8,79%	8,10%	7,13%	14,69%
2014-2015	4,01%	11,41%	13,84%	12,56%	13,32%	9,05%	8,61%	8,02%	7,05%	15,14%
2015-2016	4,25%	11,59%	14,01%	12,47%	10,55%	8,89%	8,39%	7,79%	6,89%	15,16%
2016-2017	4,24%	11,58%	13,76%	12,25%	10,67%	8,78%	8,17%	7,71%	6,90%	15,93%
2017-2018	4,33%	11,55%	13,73%	12,13%	10,64%	8,65%	8%	7,61%	6,90%	16,35%
2018-2019	4,48%	11,18%	13,52%	12,36%	10,87%	8,73%	7,92%	7,45%	6,82%	16,66%
2019-2020	4,79%	9,85%	12,81%	12,35%	10,91%	9,09%	8,03%	7,42%	7,04%	17,70%
2020-2021	4,82%	10,61%	13,51%	13,47%	11,44%	9,73%	7,92%	7,06%	6,45%	14,99%
2021-2022	5,58%	10,34%	12,98%	13,30%	11,50%	9,79%	7,86%	6,78%	6,22%	16,63%
2022-2023	6,43%	10,13%	12,31%	12,92%	11,58%	9,99%	7,99%	6,87%	5,99%	15,79%

Figuur 11: Unieke inschrijvingen volgens leeftijd – data Departement O&V

4.2.3 Scholingsgraad

Voor betrouwbare cijfers over het aandeel cursisten met een diploma secundair onderwijs kunnen we maar teruggaan tot 2019. Toch zien we ook op die korte periode al een significante toename van de cursisten zonder diploma secundair onderwijs. Dat ligt in lijn met de instroom van jongere cursisten en de toename van de inschrijvingen in algemene vorming en algemene aanvullende vorming in het secundair volwassenenonderwijs en ligt ook in lijn met de aanpak binnen Ligo om zich bij uitstek te richten op mensen zonder diploma secundair onderwijs. Gezien de toename van het aantal vroegtijdige schoolverlaters in Vlaanderen verwachten we dat dit aandeel alleen maar zal stijgen.¹⁴

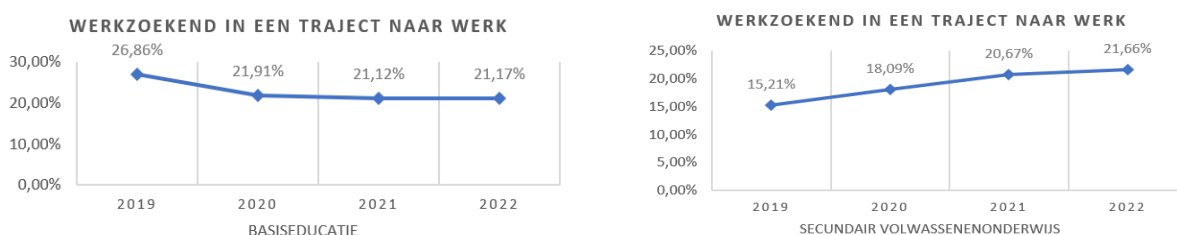

Figuur 12: Aandeel financieerbare inschrijvingen volgens diploma secundair onderwijs 2019-2022¹⁵

4.2.4 Werkzoekenden

Ook over het aandeel werkzoekenden in een traject naar werk worden nog niet lang betrouwbare cijfers bijgehouden. Het monitoringrapport financiering volwassenenonderwijs¹⁶ geeft aan dat de gegevens ook voor het kalenderjaar 2019 niet helemaal betrouwbaar zijn: “De automatische gegevensstroom die voor de verificatie van het arbeidsstatuut werd opgezet was pas operationeel vanaf het voorjaar van 2019. Voor bepaalde centra leverde dat moeilijk te verklaren schommelingen op in het aandeel cursisten in een traject naar werk tussen 2019 en 2020.”

Wel kunnen we vaststellen dat het aandeel werkzoekenden in het secundair volwassenenonderwijs toeneemt in de laatste drie gekende jaren, namelijk met 3,57 procentpunt. Dat is toch opmerkelijk gezien de zeer lage werkloosheidsgraad¹⁷ in Vlaanderen, waardoor het potentiële aantal cursisten met dit kenmerk daalt.

Figuur 13: Aandeel financieerbare inschrijvingen naar cursistenkenmerk ‘werkzoekend’ 2019-2022¹⁸

¹⁴ 14,1% procent van de leerlingen die in 2022 het secundair onderwijs verlieten had geen kwalificatie met een beroepsfinaliteit of een finaliteit van doorstroom naar het hoger onderwijs. Zie Departement Onderwijs en Vorming (2024). [Vroegtijdige schoolverlaters \(op basis van administratieve data\)](#).

¹⁵ Zie p. 8 in Vlaamse Overheid (2024). [Monitor volwassenenonderwijs 2024](#).

¹⁶ Idem.

¹⁷ Het aandeel niet-werkende werkzoekenden in de beroepsbevolking van 15 tot 54 jaar bedroeg in 2022 3,2%. Zie Statistiek Vlaanderen (2018). [ILO-werkloosheidsgraad](#).

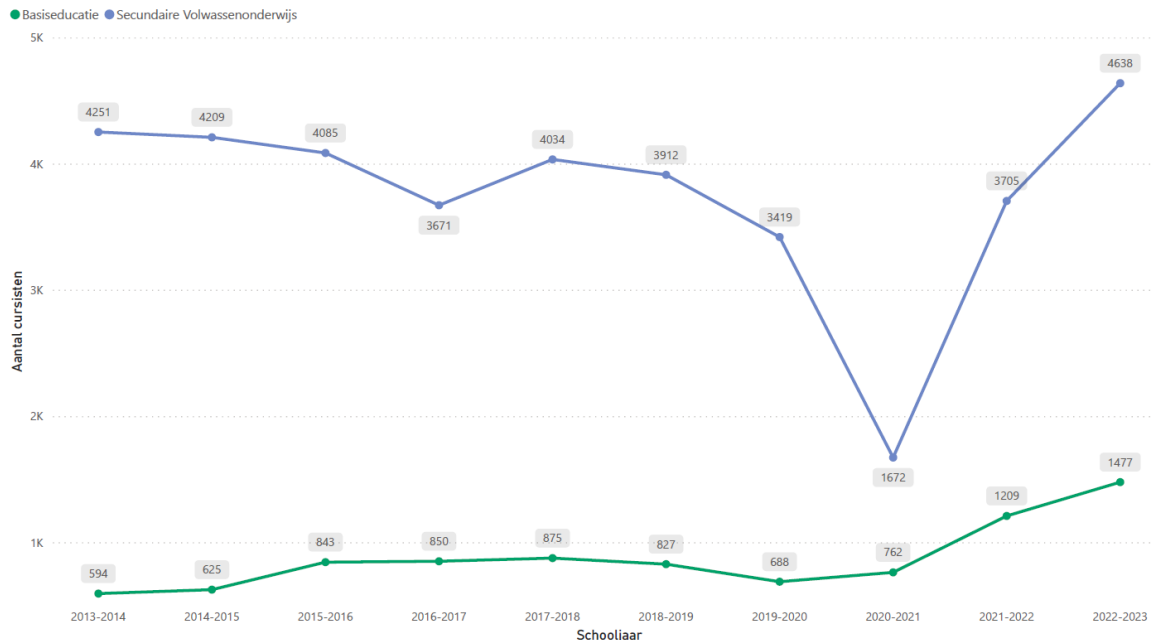
¹⁸ Zie p.8 in Departement Onderwijs en Vorming (2024). [Monitor volwassenenonderwijs 2024](#).

4.2.5 Cursisten in penitentiaire instellingen

Het aantal cursisten in de penitentiaire instellingen is op tien jaar tijd significant toegenomen, vooral in de basiseducatie, wat belangrijk is voor re-integratie.¹⁹

Evolutie van het aantal cursisten in de penitentiaire instellingen

Figuur 14: Evolutie van het aantal cursisten in de penitentiaire instellingen (data Departement Onderwijs en Vorming)

4.2.6 Conclusie: meer kwetsbare cursisten

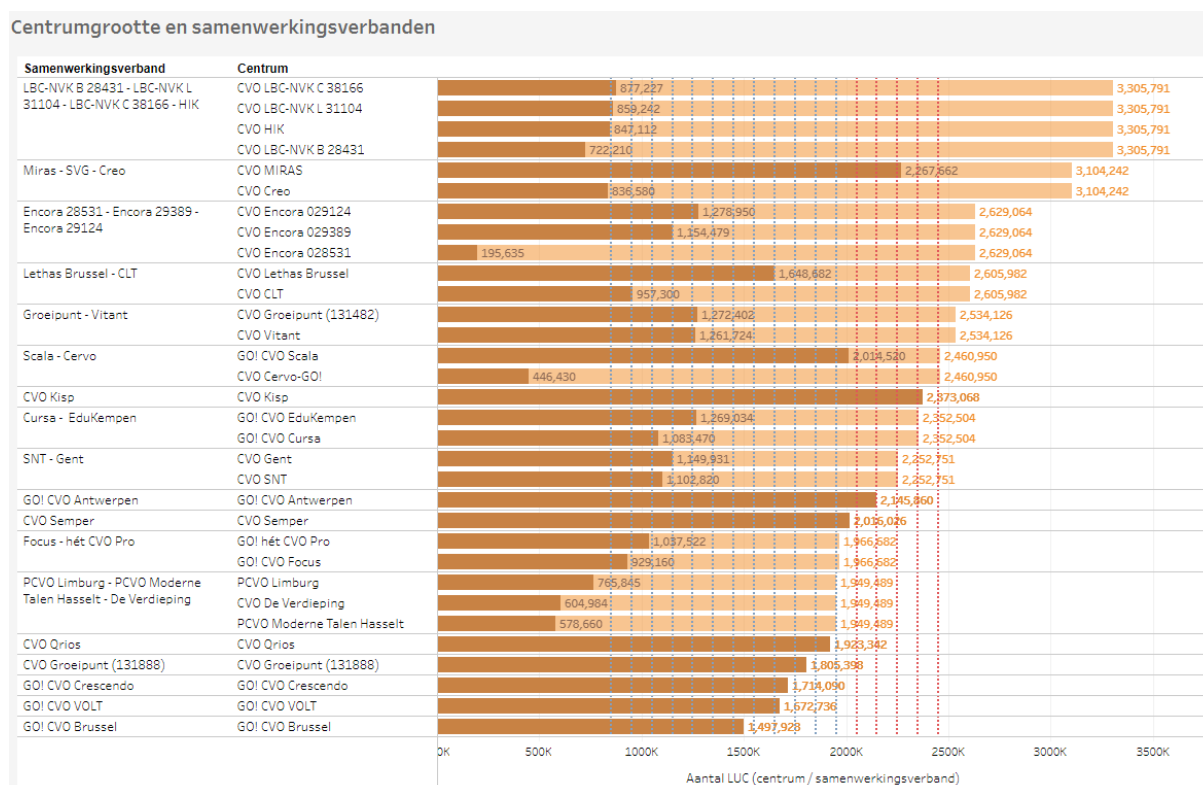
Het volwassenenonderwijs slaagt erin om meer kwetsbare doelgroepen aan te trekken, een van de doelstellingen van het financieringsdecreet. Dat blijkt in de eerste plaats uit de monitoring van de doelgroepen waarvoor het financieringsdecreet incentives biedt, namelijk werkzoekenden en mensen zonder diploma secundair onderwijs. Die data zijn echter te beperkt om een volledig zicht te hebben op de groep van cursisten in een kwetsbare positie. De Vlaamse Onderwijsraad stelt ook een stijging vast van het aandeel niet-Belgen, het aantal cursisten in de penitentiaire instellingen, het aantal inschrijvingen in de modules van de basiseducatie en van de participatie van jongere cursisten in kwalificerende trajecten (algemene en beroepsgerichte vorming).

- De evolutie van de cursisten ondersteunt de stelling dat de eerste twee functies van het volwassenenonderwijs nog heel erg nodig zijn in Vlaanderen en dat de sector hiervoor ook veel inspanningen levert. Een kwetsbaarder cursistenprofiel betekent echter ook een verhoogde vraag naar begeleiding en samenwerking (zie paragraaf 5.2).
- We vragen om in de monitoring en evaluatie van het financieringsdecreet de kenmerken voor kwetsbaarheid breder te definiëren. Naast de data die wij hier al hebben samengebracht, vragen we ook verdere achtergrondkenmerken zoals SES en persoonsgebonden kenmerken te monitoren.

¹⁹ Toch werd het ESF-project *Learning Inside Out*, waarbij gedetineerden leerloopbaanbegeleiding konden krijgen eind 2023 project stopgezet omdat de Vlaamse Regering de financiering niet structureel wilde maken. De reden hiervoor was geen negatieve evaluatie, maar een weigering om budget vrij te maken en een discussie over welk beleidsdomein hiervoor zou moeten betalen.

4.3 Schaalvergroting zonder centralisatie?

Om de efficiëntie te verhogen wilde de Vlaamse Regering een schaalvergroting van de CVO's. Daarbij wou men er wel voor zorgen dat het aanbod niet gecentraliseerd werd en laagdrempelig in heel Vlaanderen bereikbaar blijft. Daarom krijgen CVO's een bonus als ze een bepaalde schaalgrootte²⁰ bereiken (op zichzelf of via een samenwerkingsverband) en als ze veel vestigingsplaatsen hebben. Uit het monitoringrapport blijkt dat alle CVO's een gunstigere coëfficiënt bereiken, de meeste door hun samenwerkingsverband.

Figuur 15: centrumgrootte en samenwerkingsverbanden uitgedrukt in LUC ([monitor financiering volwassenenonderwijs](#))

Het financieringsdecreet heeft zeker een schaalvergroting gestimuleerd. We stellen een evolutie van 48 naar 32 CVO's vast tussen 2019 en 2022, maar ook in de jaren voordien hebben heel wat fusies plaatsgevonden om te anticiperen op de nakende gevraagde schaalvergroting.²¹ Het monitoringrapport besluit dat er momenteel geen onwenselijke centralisatie van het aanbod plaatsvindt op basis van het [gemiddeld aantal LUC per vestigingsplaats](#). Ze geven aan dat het aanbod meer gecentraliseerd is als dat gemiddelde hoger wordt. Die indicator zal echter pas informatie opleveren als er vestigingsplaatsen gesloten worden, een verschuiving van LUC van bv. dunbevolkte naar dichtbevolkte gemeenten of niet-centrumsteden naar centrumsteden wordt er niet door gevat.

Conclusie en onderzoeksvragen

De beoogde schaalvergroting van de CVO's is bereikt. Op basis van de beschikbare data kunnen we echter geen uitspraken doen over een mogelijke centralisatie of verschraving van het aanbod.

²⁰ Vanaf 850.000 LUC stijgt de coëfficiënt, vanaf 2.450.000 LUC daalt de coëfficiënt weer.

²¹ Het decreet volwassenenonderwijs van 2007 verwijst nog naar een lijst van 120 CVO's.

We vragen om daarvoor in de monitoring en evaluatie van het financieringsdecreet ook de breedte van het aanbod in de vestigingsplaatsen (uitgedrukt in LUC), per studiegebied in kaart te brengen. Er kan ook een indicator worden uitgewerkt die een mogelijke verschuiving tussen aanbod in dichtbevolkte en dunbevolkte gebieden en/of centrumsteden en niet-centrumsteden kan monitoren. We vragen om daarbij specifiek ook de evoluties per studiegebied in kaart te brengen.²²

5 Nood aan bijkomende structurele financiering

5.1 Groei levenslang leren stimuleren

Een open end-financiering voor de basiseducatie en de opleidingen Nederlands tweede taal (NT2) moest het mogelijk maken om van de verwerving van de Nederlandse taal en basisgeletterdheid voor iedereen absolute maatschappelijke prioriteiten te maken. Voordien gold voor alle opleidingen aan CVO's en CBE's een groeibeperking. De bedoeling van de open end-financiering is dat het aanbod beter op de behoeften kan inspelen, en de wachttijd voor cursisten ingeperkt kan worden. Voor de overige opleidingen van CVO's is decretaal een groeibeperking van 0,8% van de macro-enveloppe bepaald, om de gevolgen van een mogelijk te snelle groei op de Vlaamse begroting te temperen.²³

We stellen vast dat dit *open end*-financieringssysteem goed functioneert, gezien de groei van de inschrijvingen in modules van de basiseducatie en de opleidingen NT2 (zie figuren 4 en 5). In de bevraging van de sector door IDEA-Consult (2024) zijn de CBE's opmerkelijk positiever, onder meer over de transparantie en voorspelbaarheid van het financieringssysteem.

Het opleidingsaanbod moet wendbaar en duurzaam kunnen groeien om de Vlaamse en Europese ambitie te verwezenlijken voor een deelname aan levenslang leren van 60% van de volwassen bevolking tegen 2030. We vragen daarvoor om de groeinorm van 0,8% voor de CVO-opleidingen buiten NT2 af te schaffen. Het is niet mogelijk om het opleidingsaanbod en de participatie aan levenslang leren te vergroten als de globale pot onvoldoende groeit. Een bijkomend voordeel is dat dat de transparantie in de financiering verhoogt: een CVO dat meer LUC's verwezenlijkt, zal altijd bijkomende financiering krijgen, onafhankelijk van de prestaties van andere CVO's. Nu kan een snellere groei bij andere CVO's zorgen voor minder stijging of zelfs daling in financiering.

Daarnaast vragen we om een mechanisme in te bouwen dat een te scherpe daling in de financiering van de centra kan verhinderen. Zo worden centra beschermd tegen hevige schokken in het opleidingslandschap bij uitzonderlijke situaties (zoals corona). Wanneer de sector afhankelijk is van ad hoc beslissingen levert dat een groot risico en veel onzekerheid op. In de memorie van toelichting bij het financieringsdecreet wordt al vermeld dat de overheid de mogelijkheid van een 'klikstelsel' met een ondergrens voor dalende financiering zou kunnen overwegen bij de evaluatie van het financieringsmechanisme.²⁴

---

²² Hiervoor kan de clustering van studiegebieden uit de bijlage gehanteerd worden.

²³ Origineel was maximaal 1% groei voorzien, maar dat werd bij de besparingen bij aanvang van de legislatuur meteen al bijgesteld naar 0,8%.

²⁴ Zie p. 19 in [Memorie van toelichting bij het voorontwerp van decreet tot wijziging van de rechtspositie van het personeel van de centra voor volwassenenonderwijs en tot wijziging van het financieringsluik van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs](#).

- Schaf de groeinorm van 0,8% voor de opleidingen van het secundair volwassenenonderwijs af en pas een systeem toe van *open end*-financiering voor het hele volwassenenonderwijs.
- Bouw een mechanisme in dat een uitzonderlijke en te scherpe daling in de financiering van de centra kan verhinderen, om hen te beschermen tegen hevige schokken in het opleidingslandschap.

5.2 Omkadering voor secundaire processen

5.2.1 Begeleiding

Het is belangrijk dat het volwassenenonderwijs kan blijven werken aan levenslang leren voor kwetsbare doelgroepen. De meest recente cijfers over geletterdheidsnoden in Vlaanderen geven aan dat 15% van de Vlamingen tussen 16 en 65 jaar laaggeletterd is en 31% geletterdheidsnoden heeft (PIAAC 2012). In 2024 zullen de nieuwe PIAAC-cijfers gepubliceerd worden. Op basis van ander geletterdheidsonderzoek bij jongeren wordt een achteruitgang verwacht. Jongeren die toen de basiscompetenties niet behaalden, stromen immers door naar de actieve bevolking. Dat blijft dus een inspanning van lange adem.

Het grotere aandeel van een meer kwetsbaar cursistenpubliek hangt samen met een hogere ondersteuningsbehoefte. Om de zorgnoden in het volwassenenonderwijs in kaart te brengen, organiseerde de Vlor een bevraging van de centra voor volwassenenonderwijs en basiseducatie.²⁵ Centra bevestigden in die bevraging dat ze geconfronteerd worden met een toegenomen nood aan zorg en begeleiding van cursisten. De nood aan trajectbegeleiding wordt niet alleen verhoogd door de verjonging van het publiek, maar ook de verlenging van de trajecten, groei van geletterdheidsmodules, open modules en geïntegreerde trajecten (NT2 + beroepsopleiding) ... We konden vaststellen dat de centra allerlei initiatieven nemen in een poging om aan die noden tegemoet te komen, maar dat gaat om tijdelijke projecten en de inzet van leraren die op die manier niet voor de klas kunnen staan.

In een advies formuleerden we voorstellen voor een structureel zorgbeleid om het volwassenenonderwijs te versterken en te ondersteunen, opdat centra voldoende zorg en begeleiding kunnen bieden aan alle huidige en toekomstige cursisten.²⁶ Dat is nodig om verdere vooruitgang te boeken voor de eerste twee doelstellingen van het financieringsdecreet: bereik van kwetsbare doelgroepen en voldoende begeleiding zodat ze een kwalificatie kunnen behalen. Structurele bijkomende financiering is daarvoor een noodzakelijke voorwaarde.

5.2.2 Samenwerking en coördinatie

Kwetsbare doelgroepen hebben niet alleen nood aan zorg en begeleiding, maar zijn ook moeilijker bereikbaar. Daarom moet het volwassenenonderwijs netwerken uitbouwen en dus meer samenwerken en afstemmen met andere beleidsdomeinen en externe partners (zoals armoedeorganisaties, lokale besturen, bedrijven ...) voor outreaching en begeleiding. De Vlaamse Onderwijsraad vindt het cruciaal om te blijven focussen op bereik en ondersteuning van kwetsbare doelgroepen, maar stelt ook vast dat dat tot een grote druk op het volwassenenonderwijs leidt. Er moeten immers uren worden ingezet voor omkadering en overleg. De centra geven aan dat zij op

²⁵ Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Analyse resultaten bevraging zorg en cursistenbegeleiding in het volwassenenonderwijs](#). 28 maart 2023.

²⁶ Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Zorg en cursistenbegeleiding in het volwassenenonderwijs. Advies naar aanleiding van de stijgende zorgnoden in het volwassenenonderwijs](#). 28 maart 2023.

hun limieten botsen en vragen bijkomende middelen om deze opdracht te blijven opnemen en verder uit te bouwen.

De omvangrijke investering in tijd en middelen (inzet van omkadering) vanuit het centrum is ook de belangrijkste drempel om duale trajecten aan te bieden.²⁷ Zo stelt de studie 'Kosten, baten en financiering van duaal leren' vast dat de initiële investeringskost in de opstartfase zwaar doorweegt en duaal leren na de opstartfase meer opvolging vraagt dan niet-duale trajecten en stages.²⁸ Ook voor de verdere uitbouw van duaal leren in het volwassenenonderwijs is omkadering nodig voor de nodige begeleiding bij aangepaste trajecten en afstemming/samenwerking met bedrijven voor leerwerkplekken.

Het volwassenenonderwijs is een onderwijsniveau dat heel wat bijkomende omkadering nodig heeft voor secundaire processen en niet alleen omwille van de steeds kwetsbaarder cursistenpopulatie. De schaalvergroting leverde enerzijds efficiëntiewinst op. Anderzijds moeten centra hun aanbod gedecentraliseerd en dicht bij de cursist organiseren. Dat maakt dat er veel mensen (omkadering) nodig zijn voor bereik en begeleiding van cursisten. De Vlaamse Onderwijsraad steunt de keuze voor een gedecentraliseerd aanbod, maar dat heeft consequenties. Bovendien stelt het referentiekader voor onderwijskwaliteit, dat de onderwijsinspectie hanteert, hoge verwachtingen op vlak van kwaliteitsontwikkeling, begeleiding, veiligheid ... waarvoor beleid moet worden ontwikkeld en verwezenlijkt.

Daarvoor moeten er voldoende middelen op het juiste personeelsniveau beschikbaar zijn. Momenteel kunnen centra geen specifieke profielen aantrekken wanneer die mensen niet ook als lesgever zouden kunnen worden ingezet (aangezien ze met leraarsuren gefinancierd worden). Onder specifieke profielen verstaan we bijvoorbeeld preventieadviseurs, ICT-coördinatoren of personen met een specifieke expertise op het gebied van zorg en/of cursistenbegeleiding. Een bijkomend knelpunt is dat de punten in de huidige puntenenveloppe voor bestuurs- en ondersteunend personeel nu meteen voor het hele schooljaar ingezet dienen te worden. Dat maakt het moeilijk om nieuwe medewerkers aan te trekken voor ondersteunende taken en de middelen voor ondersteunende diensten efficiënt te beheren.

In het secundair volwassenenonderwijs²⁹ werden tijdens de laatste vijf schooljaren (2018-2023) meer dan 13% van het totaal aangewende leraarsuren gereserveerd als coördinatie-uren.³⁰ Dat wil zeggen dat onderwijzend personeel wordt vrijgesteld van lesgeven en wordt ingeschakeld voor taken in verband met zorg, cursistenbegeleiding, preventie ... Centra moeten voortdurend een moeilijke keuze maken om hun onderwijzend personeel in te zetten in primaire of secundaire processen, waarbij enkel de inzet als lesgever bijkomende financiering voor het centrum genereert. Het lijkt goed dat de financiële stimulans voor de centra gericht is op leraren voor de klas zetten, maar dat botst met de grote nood aan omkadering in het volwassenenonderwijs.

De 13% waarvan sprake is dan nog vrijwel zeker een onderschatting. De Edusprong-middelen zijn niet meegeteld in de toepassingsrapporten die AHOVOKS hanteert. Die middelen worden vanaf 2021-2022 ingezet voor omkadering en projecten. Nadat de Edusprong-middelen aflopen in 2023-

---

²⁷ Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Duaal leren in het volwassenenonderwijs. Advies over het ontwerp van decreet tot regeling van bepaalde aspecten van duale opleidingen in het volwassenenonderwijs](#), 7 september 2021.

²⁸ De Coen, A., Goffin, K., Van Hoed, M., Mertens, K., Carpentier, M., & Desmedt, E. (2020). [Kosten, baten en financiering van duaal leren](#). IDEA Consult.

²⁹ De cijfers voor de basiseducatie zijn moeilijk te achterhalen omdat deze niet uniform geregistreerd worden op Vlaams niveau. Ook daar stelt zich echter eenzelfde problematiek.

³⁰ Zie AHOVOKS, Cel Data, vanuit de toepassingsrapporten 2018-2023.

2024 zullen de centra opnieuw meer leraarsuren moeten aanwenden als zij projecten willen verderzetten.

- Voorzie voor de secundaire processen structurele bijkomende middelen boven op de leraarsuren. Tijd en middelen zijn nodig om de verhoogde nood aan begeleiding en samenwerking te lenigen.
- Onderzoek een optimale inzet van de puntenenveloppe voor bestuurs- en ondersteunend personeel, die zowel voor het betrokken personeel als het centrum geen onnodige barrières of nadelen oplevert. Ga hiervoor in overleg met de sociale partners.

5.3 Werkingsmiddelen en infrastructuur

5.3.1 Werkingsmiddelen

In vergelijking met andere onderwijsniveaus heeft het volwassenenonderwijs zeer beperkte werkingsmiddelen. Daarvoor vergelijken we de ratio werkingsmiddelen ten opzichte van de personeelsmiddelen. Volgens de gegevens in het statistisch jaarboek over de periode 2013-2022 ligt de verhouding in het volwassenenonderwijs op 94/6: 93,88% van de middelen zijn personeelsuitgaven en slechts 6,12% zijn werkingsmiddelen.³¹ Het leerplichtonderwijs zit om en bij de 87/13 en in het hoger onderwijs is de verhouding vastgelegd op 80/20.

Aan het begin van deze legislatuur werd (opnieuw) een besparing van 6% op de werkingsmiddelen doorgevoerd.³² Daarbovenop worden de werkingsmiddelen sindsdien niet meer geïndexeerd. De uitzonderingen die voor andere onderwijsniveaus en -vormen (basisonderwijs, secundair onderwijs, buitengewoon onderwijs) wel voorzien werden, waren er niet voor het volwassenenonderwijs. Dat zorgde voor een krimp van de werkingsmiddelen van circa 21% alleen al in deze legislatuur. In het schooljaar 2022-2023 werd dat beperkt geremedieerd door een verhoging van de werkingsmiddelen met 6%. De resterende 15% en de actuele inflatie in 2023-2024 zorgen echter voor een blijvend en groeiend tekort. Die daling in koopkracht van de centra leidt tot te weinig beleidsruimte en investerings- en innovatiepotentieel. Ondanks de eenmalige investering op het vlak van digitalisering, blijven hier structurele noden die duurzame investeringen vragen.

5.3.2 Infrastructuur

Het grootste knelpunt van de beperkte werkingsmiddelen ligt op het vlak van infrastructuur. Uit onderzoek van Katholiek Onderwijs Vlaanderen in 2022 bleek dat gemiddeld 85% van de werkingsmiddelen in hun CVO's werd besteed aan infrastructuurkosten. Daarnaast zijn de investeringsmiddelen om eigen infrastructuur aan te kopen veel beperkter dan die van het leerplichtonderwijs: de investeringsmiddelen in het volwassenen- en leerplichtonderwijs bedroegen de laatste 10 jaar respectievelijk 1,04% en 3,19% van het totale budget voor die onderwijsniveaus.³³

Er is een nijpend tekort aan betaalbare infrastructuur, zeker voor dagtrajecten. Van de centra wordt verwacht dat zij snelle en efficiënte leertrajecten ontwikkelen, in de vorm van korte intensieve dagtrajecten die tegemoetkomen aan dringende maatschappelijke noden (zoals opleiding naar knelpuntberoepen en integratie van anderstalige nieuwkomers). Veel meer dan vroeger wordt het

---

³¹ [Statistisch jaarboek van het Vlaams onderwijs 2013-2022](#), data aangeleverd via AHOVOKS.

³² Ook voor het begin van deze legislatuur waren er al eerdere besparingsrondes.

³³ Dit gaat dus om het percentage van het budget als een som van salarissen, werkingsmiddelen en investeringsmiddelen.

aanbod in het volwassenenonderwijs nu overdag ingericht (65% van de lestijden). Dat soort opleidingen kunnen niet langer plaatsvinden in de gebouwen van secundaire scholen, die overdag al bezet zijn. Er is daarom een groeiende behoefte aan (eigen) infrastructuur die overdag beschikbaar is.

Daarnaast wordt de huur van infrastructuur steeds duurder. De sterk verhoogde energetische vereisten voor gebouwen vragen doorgedreven investeringen en energiekosten zijn sowieso significant duurder. Dit geldt niet alleen voor het volwassenenonderwijs maar evenzeer voor de partners (zoals scholen, VDAB, private markt) van wie de centra huren en die de prijs van gebruiksvergoedingen of huur stelselmatig moeten verhogen.

Het gebruik van de gebouwen van lokale partners aan een gereduceerd tarief blijft daarom broodnodig, maar enkel die oplossing voldoet niet langer, onder meer door gebrek aan stimulansen voor partners. Zeker wanneer de centra zich op de privémarkt moeten begeven, wordt de gebruiksvergoeding om de gebouwen te huren (in het bijzonder voor bepaalde praktische opleidingen) niet gedekt door de financiering die de cursisten genereren.

Naast het kopen, (ver)bouwen of huren van een gebouw of lokaal, moeten centra ook voldoende middelen ter beschikking hebben voor de uitrusting van de reeds beschikbare of nieuwverworven locaties om kwaliteitsvol les te geven. Vooral de uitrusting van voldoende vaklokalen voor beroepskwalificerende opleidingstrajecten noodzaakt regelmatige investeringen, ook om in te kunnen spelen op recente vernieuwingen en opleidingsvragen vanuit het werkveld. Daarnaast moet bestaande infrastructuur ook aangepast worden met het oog op aspecten als (brand)veiligheid, waarvoor stringente normen zijn vastgelegd.

Voor het secundair onderwijs werd recent wel extra budget voorzien. De voorbije jaren werden al eenmalige extra werkingsbudgetten vrijgemaakt en vanaf 2023-2024 wordt jaarlijks 10 miljoen euro voorzien voor materiaalintensief studieaanbod. Het volwassenenonderwijs kampt met dezelfde stijgende materiaal- en energiekosten voor hun noodzakelijke didactische uitrusting. Ook het volwassenenonderwijs heeft nood aan extra werkingsbudget 'om te investeren in innovatieve en kwaliteitsvolle materialen en technieken op basis van investeringsplannen op lange termijn'.³⁴ Het volwassenenonderwijs kan evenmin rekenen op de ondersteuning van Regionale Technologische Centra, die zich richten op het secundair onderwijs.

Bij het afsluiten van de onderhandelingen over het decreet betreffende het volwassenenonderwijs op 1 maart 2007 heeft de overheid er zich formeel toe geëngageerd de CVO's vanaf 1 januari 2008 op te nemen bij de berekening van de middelen voor infrastructuur in het onderwijs. De overheid zou daarvoor een bijkomend budget zoeken.³⁵ Behalve een eenmalige injectie in 2008 werd dat engagement niet nagekomen. Ook in het kader van de laatste regelgevende initiatieven voor het volwassenenonderwijs werd het engagement niet opgenomen, ondanks de gewijzigde invulling van de opdracht van het volwassenenonderwijs naar meer dagonderwijs.

De huidige werkings- en investeringsmiddelen volstaan absoluut niet meer om de opdrachten van het volwassenenonderwijs te verwezenlijken. Bijkomende structurele investering is nodig om een continuering van de werking van het volwassenenonderwijs te verzekeren.

---

³⁴ Zie p. 6 in [Mededeling aan de Vlaamse Regering betreffende een plan ter versterking van TSO en BSO](#).

³⁵ Engagement 4 in protocol 619 over de onderhandelingen, in gezamenlijke vergadering, van Sectorcomité X en van Onderafdeling 'De Vlaamse Gemeenschap' van Afdeling 2 van het Comité voor de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten.

- Indexeer steeds de werkingsmiddelen opdat de financiële slagkracht van de centra voldoende toereikend is.
- Verhoog het totale volume van de werkingsmiddelen met 100%, waardoor onder meer ruimte komt voor het huren van of investeren in infrastructuur.
- Werk een incentive uit voor partners om bestaande infrastructuur zoveel mogelijk te delen.
- Voorzie aparte investeringsmiddelen om infrastructuur aan te kopen of te bouwen en om te kunnen investeren in de uitrusting van vaklokalen voor de beroepsopleidingen. Daarvoor verwijzen we naar het engagement van de overheid in het kader van de onderhandelingen rond het decreet volwassenenonderwijs (2007).
- Gebruik dezelfde referentieperiode voor de berekening van de werkingsmiddelen en de VTE/leraarsuren, zodat de werkingsmiddelen sneller een groei in LUC's volgen.

6 Financiering optimaliseren³⁶

6.1 Referteperiode en voorspelbaarheid

Om de financiële zekerheid voor de centra te verhogen en grote schommelingen in de financiering te stabiliseren werd de referentieperiode verlengd. Om de financiering te berekenen, worden de laatste drie referentieperiodes (kalenderjaren) in overweging genomen. Dat betekent ook dat de negatieve of positieve effecten van één specifiek jaar over de drie volgende jaren gespreid worden. Het kalenderjaar 2019 is het eerste jaar waarvoor alle relevante variabelen beschikbaar zijn. Ook worden de start- en einddatum van een referentieperiode aangepast naar een kalenderjaar. Als de referentieperiode op 1 januari is afgelopen, kan de verificatie een stuk vroeger afgerond worden en kunnen de centra eerder op de hoogte gebracht worden van hun omkadering voor het volgende schooljaar.

De langere referentieperiode helpt inderdaad om schommelingen in de financiering op te vangen, stimuleert voorspelbaarheid en maakt het mogelijk om op langere termijn te plannen. De centra tijdig op de hoogte brengen van hun omkadering voor het volgende schooljaar blijft echter een werkpunt. Daarvoor zijn technische aanpassingen nodig, geen aanpassing van de referentieperiode. De complexiteit van de berekening van de toegekende middelen valt ook sterk samen met het systeem van gesloten financiering (zie paragraaf 5.1). Dat maakt het zeker voor de CVO's zeer moeilijk om in te schatten over welke middelen zij het volgende schooljaar zullen beschikken. Ook op dat vlak zou de invoering van een open end-financiering voor alle opleidingen voor de CVO's een groot verschil maken.

Geef de centra sneller duidelijkheid over hun middelen voor het volgend schooljaar en ook op langere termijn.³⁷ Dat biedt meer zekerheid voor het personeel en maakt het mogelijk om een meerjarenbeleid te voeren en optimaal te communiceren met cursisten en partners.

6.2 Aanvullende financiering

In het volwassenenonderwijs zijn er verschillende bronnen van aanvullende financiering (een koepelterm voor middelen aanvullend op het decreet):

³⁶ Voor dit onderdeel zijn geen bijkomende investeringen nodig.

³⁷ Hiervoor kunnen niet-geverifieerde data, die wel al een grootteorde weergeven, gedeeld worden met de centra om voor interne bedrijfsvoering te gebruiken. Het is dan belangrijk om het statuut van die data goed te duiden.

- jaarlijks vast te leggen asielmiddelen NT2;
- projecten gecombineerd onderwijs (combinatie van contactonderwijs en afstandsonderwijs);
- relancemiddelen in kader van de Edusprong (tot juni 2024);
- EVC-financiering voor CVO's (EVC-testcentra);
- ESF, Erasmus+, Noodfonds Oekraïne, aanvullende leraarsuren/VTE in het kader van CAO's ...

Uit de bevraging door IDEA Consult (Kimps D., Abraham E. & Daniels D. 2024) bleek een lage tot matige tevredenheid bij de centra over de aanvullende middelen. Zij focusten op de asielmiddelen, projecten gecombineerd onderwijs en EVC.

6.2.1 Tijdelijke middelen worden structureel ingezet

Een eerste soort aanvullende financiering betreft niet-structurele middelen die bedoeld zijn om een tijdelijke nood te lenigen. Zo werden in 2016 naar aanleiding van de asielcrisis voor het eerst asielmiddelen NT2 toegekend aan de CVO's en CBE's, waarmee ze een extra NT2-aanbod konden inrichten.³⁸ Acht jaar later worden die middelen nog steeds als tijdelijke middelen behandeld, waardoor ze jaarlijks opnieuw aangevraagd moeten worden. Dat zorgt ervoor dat de centra niet op lange termijn kunnen plannen en hun personeel geen werkzekerheid kunnen bieden. Het betreft een omvangrijke groep personeelsleden van meer dan 170 VTE. Een bijkomende moeilijkheid is dat deze middelen per kalenderjaar berekend worden, in plaats van per schooljaar; daardoor is het als centrum moeilijk in te schatten of alle middelen ingezet worden.

In een crisis is het te verantwoorden om snel tijdelijke middelen vrij te maken, maar het is cruciaal om daarbij zo snel mogelijk perspectief te bieden om middelen te verankeren die op een aanhoudende behoefte inspelen. Na acht jaar kunnen we al lang niet meer spreken van een tijdelijke behoefte en is het dus hoog tijd om deze middelen structureel toe te kennen.

6.2.2 Projectmiddelen met perspectief

Een andere soort aanvullende financiering zijn de projectmiddelen, die ook tijdelijk van aard zijn en planlast met zich meebrengen, in de vorm van projectaanvragen en verantwoording. Projectmiddelen bieden een kans op innovatie en om snel op nieuwe behoeftes/leervragen in te gaan. Te veel planlast verhindert centra echter om hun beleidsvoerend vermogen in te zetten om de vooropgestelde acties en resultaten te verwezenlijken.

We vragen om voor projectmiddelen meteen het perspectief van verduurzaming (structurele implementatie) in te bouwen. Zo zijn de relancemiddelen uit de Edusprong een welgekomen financiële injectie in het volwassenenonderwijs, die heel wat mooie tijdelijke projecten hebben opgeleverd, maar moeten de centra zelf zorgen voor structurele integratie/implementatie van de projecten zonder verdere middelen. Bij het verstrekken van projectmiddelen moet steeds een grondige evaluatie voorzien zijn, waarna goed geëvalueerde projecten ook structureel bijkomende middelen kunnen genereren.

Dergelijke evaluatie dringt zich ook op voor de projectmiddelen voor 'gecombineerd onderwijs' die de Vlaamse overheid jaarlijks toekent aan een beperkt aantal centra (maximaal 8). Zo'n project kan een boost betekenen, maar er zijn te weinig middelen beschikbaar, waardoor het merendeel

---

³⁸ Vlaams Parlement. [Verslag vergadering Commissie voor Onderwijs 26 januari 2023. Vraag om uitleg over NT2-asielmiddelen voor centra voor volwassenenonderwijs.](#)

van de aanvragen jaarlijks wordt afgekeurd. Bovendien zijn de beoordelingscriteria voor ontvankelijkheid achterhaald door de vele nieuwe werkvormen zoals werkplekleren/duaal leren.

6.2.3 Bijkomende opdrachten bijkomend financieren

Het is evident dat voor bijkomende (structurele) taken ook afdoende structurele middelen voorzien moeten worden. Zo moeten alle centra met een aanbod NT2 Richtgraad 1 een continue testafname organiseren van de gestandaardiseerde testen op het niveau richtgraad 1 die in het schooljaar 2023-2024 werden ingevoerd. Ondanks de vereiste investeringen in infrastructuur (waaronder laptops) en aanzienlijke inzet van personeel, staan hier voorlopig geen middelen tegenover.

De aanvullende financiering voor de afname van (bepaalde) EVC-assessments (erkenning van competenties) door CVO's volstaat evenmin om de kosten te dekken. Er wordt momenteel gewerkt met drie categorieën afhankelijk van de omvang van de opleiding, gekoppeld aan de beroepskwalificatie van het betreffende assessment. Dit volstaat niet voor bepaalde assessments, zoals bv. kinderbegeleider. We vragen om het aantal categorieën uit te breiden en de vergoeding beter af te stemmen op de daadwerkelijke personeelsinzet. Ook de verplaatsingskost (voor assessments op de werkvloer) moet mee in rekening gebracht worden.

Een bijkomend probleem is de onzekere instroom voor de assessments, inclusief laattijdige afzeggingen van kandidaten. CVO's moeten leraren vrijstellen van lesopdrachten om assessments te kunnen uitvoeren. Als die vrije uren dan niet of onvoldoende kunnen ingevuld worden met een assessment betekent dit een extra verlies. We vragen om een deel van de financiering te voorzien op basis van een vrije assessmentplaats en dus niet op de uitvoering ervan.

- Veranker de asielmiddelen NT2 structureel in het financieringsdecreet.
- Voorzie steeds een grondige evaluatie van proefprojecten/projectmiddelen. Als de resultaten positief zijn, moeten die projecten ingebed kunnen worden in het gewone aanbod en structureel bijkomende middelen genereren.
- Beperk de planlast voor projectmiddelen, met behoud van de noodzakelijke verantwoordingsverplichtingen.
- Voorzie bijkomende en afdoende structurele middelen voor bijkomende (structurele) taken, zoals de afname van gestandaardiseerde NT2-testen en EVC-assessments.

6.3 Wegingsfactoren/parameters

Het financieringsdecreet introduceerde output-financiering (gebaseerd op uitgereikte studiebewijzen), naast de input-financiering (inschrijvingen). De verhouding input-output is 80-20%. De financiering vertrekt vanuit het concept lesuren cursist (LUC): het product van de lestijden met het aantal financierbare cursisten. Vervolgens komt men tot de ongewogen financieringspunten door de ingeschreven lestijden (vermenigvuldigd met 80%) op te tellen met de gecertificeerde lestijden (20%). In een volgende stap worden die gewogen volgens centrum-, opleidings- en cursistenkenmerken en een kwalificatiebonus. Zo komt de overheid tot de gewogen financieringspunten op basis waarvan de omkadering per centrum kan worden berekend. In deze paragraaf doen we voorstellen om enkele wegingsfactoren aan te passen.

6.3.1 Opleidingskenmerken

	Gemiddelde klasgrootte	Dun bevolkt	Maatschappelijk belang	Structureel knelpunt
CVO	X	X	X	X
CBE	X	X		

Er zijn slechts vijf studiegebieden met een structureel knelpuntkarakter vastgelegd: Algemene personenzorg, Groot transport, Koeling en warmte, Mechanica-elektriciteit en Schrijnwerkerij. Ondertussen zijn er heel wat meer knelpuntberoepen dan die waartoe die vijf studiegebieden opleiden. In de memorie van toelichting van het financieringsdecreet staat ook aangegeven dat de lijst van studiegebieden om de vijf jaar door de Vlaamse Regering bekrachtigd zou worden aangezien het knelpuntkarakter een dynamisch gegeven is.³⁹ We vragen om in samenwerking met VDAB tot een geactualiseerde lijst te komen.

6.3.2 Centrumkenmerken

	Aantal vestigingsplaatsen	Gevangenis	Schaalgrootte
CVO	X	X	X
CBE		X	

Om te stimuleren dat CVO's op een grotere schaal zouden gaan werken, krijgen ze een bonus als ze een bepaalde schaalgrootte bereiken (op zichzelf of via een samenwerkingsverband) en als ze veel vestigingsplaatsen hebben. Uit het monitoringrapport blijkt dat alle CVO's een gunstigere coëfficiënt bereiken, de meeste door hun samenwerkingsverband (zie figuur 15). Vanaf 850.000 LUC's stijgt de coëfficiënt, vanaf 2.450.000 LUC's daalt de coëfficiënt weer. Dat laatste lijkt niet productief: Centra die blijven groeien worden minder goed gefinancierd, terwijl ze dat niet kunnen vermijden door bv. op te delen in werkbaardere regio's. Centra worden gestimuleerd om te blijven groeien om bijkomende financiering binnen te halen, maar door deze coëfficiënt wordt daar een rem op gezet. We stellen de meerwaarde van deze coëfficiënt dus in vraag, zeker wat betreft kunstmatige samenwerkingen die worden opgezet, en vragen de coëfficiënt schaalgrootte dus te evalueren en indien nodig bij te sturen.

6.3.3 Cursistenkenmerken

	Geen diploma SO	Werkzoekende in traject naar werk
CVO	X	X
CBE	X	X

We vinden het goed dat er cursistenkenmerken opgenomen zijn als parameter voor de financiering. Het lijkt ons goed om te onderzoeken of het wenselijk is om extra kenmerken toe te voegen, bij voorkeur een parameter rond armoede. Die parameter moet dan wel voldoen aan drie criteria: relevant, op een vlotte manier registreerbaar én controleerbaar. Het onderzoek naar de invloed van cursistenkenmerken op de kwalificatiekansen en nood aan ondersteuning waar we in hoofdstuk drie om vroegen, kan hiervoor zeer nuttige informatie opleveren.

Ook vinden we het belangrijk dat de cursistenkenmerken voldoende wegen: we vragen om het percentage in de weging (nu 10%) te verhogen. Dat zal uiteraard niet volstaan; een hogere weging

³⁹ Zie p. 13 in [Memorie van toelichting bij het voorontwerp van decreet tot wijziging van de rechtspositie van het personeel van de centra voor volwassenenonderwijs en tot wijziging van het financieringsluik van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs](#).

zorgt er niet voor dat de centra bijkomende middelen krijgen om te investeren in zorg en cursistenbegeleiding. Om tegemoet te komen aan de verhoogde zorgnoden moeten er bijkomende middelen boven op het huidige budget worden vrijgemaakt. Als de geïdentificeerde cursistenkenmerken die leiden tot bijkomende zorgvragen meer voorkomen, moet de macro-enveloppe groeien. Daarvoor verwijzen we naar paragrafen 5.1 en 5.2.

6.3.4 Kwalificatiebonus

In de bevraging van IDEA Consult (2024) drukken een kleine meerderheid van de CVO's bezorgdheden uit over de outputfinanciering. Ze wijzen er onder andere op dat de slaagkansen van cursisten niet enkel bepaald worden door begeleiding en tegelijk dat de bonus niet volstaat om doelgroepen die meer begeleiding nodig hebben te ondersteunen. De CBE's tonen zich wel positief over de outputfinanciering. Die wordt als een stap vooruit beschouwd tegenover de focus op aanwezigheden die er was voor de invoering van het financieringsdecreet.

Een belangrijk aandachtspunt is een verwachte daling van de kwalificatiebonussen voor NT2 Richtgraad 1, door de invoering van (betalende) gestandaardiseerde testen. Cursisten die niet verplicht zijn om hun certificaat te halen, zouden immers kunnen afzien van de betalende test. We vragen om dit zorgvuldig te monitoren en te evalueren.

6.3.5 Conclusie

- Actualiseer jaarlijks de lijst van studiegebieden met een knelpuntkarakter.
- Evalueer de coëfficiënt schaalgrootte en stuur bij indien nodig.
- Onderzoek een aanpassing van de gebruikte cursistenkenmerken. Voegparameters toe, indien wenselijk, relevant, op een vlotte manier registreerbaar en controleerbaar, en verhoog de weging van de cursistenkenmerken.
- Monitor en evalueer het effect van de invoering van betalende gestandaardiseerde testen op de kwalificaties NT2 Richtgraad 1.

7 Inschrijvingsgelden

Afsluitend geven we nog enkele aanbevelingen mee met betrekking tot de inschrijvingsgelden. De eerste twee aanpassingen dienen om het levenslang leren van kwetsbare doelgroepen te stimuleren, de derde aanpassing kan een hulp betekenen voor de werkingsmiddelen van de CVO's.

7.1 Maximum inschrijvingsgeld

Een cursist die een meer polyvalente opleiding beoogt, schrijft zich soms in modules uit meerdere opleidingen in. Dat kan echter leiden tot een veel hoger inschrijvingsgeld, aangezien er alleen een maximum voor het inschrijvingsgeld is vastgelegd op het niveau van de opleiding. Om de toegankelijkheid van het volwassenenonderwijs te vrijwaren vragen we om het maximum niet op het niveau van de opleiding, maar per cursist per semester vast te leggen.⁴⁰

---

⁴⁰ Zie p. 4 in Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Opleidingsprofielen volwassenenonderwijs - november 2021](#), 9 november 2021.

7.2 Inschrijvingsgeld basiseducatie

Het financieringsdecreet maakte een einde aan de kosteloosheid van het aanbod basiseducatie. Werken aan basiscompetenties om te kunnen functioneren in de maatschappij is een recht en moet gratis zijn, ook voor volwassenen. Het volwassenenonderwijs kan zo best kwetsbare doelgroepen aantrekken. We vragen ons bovendien af of de kosten van die ingreep opwegen tegen de baten, aangezien er maar minder dan 3% van de cursisten niet vrijgesteld worden. Als de vrijstelling voor alle cursisten basiseducatie zou gelden, zou dat de administratieve last voor de centra sterk verlagen.⁴¹

7.3 Cursistenbijdrage

Ondanks de financiële correctie voor dure opleidingen aan de CVO's en als de werkingsmiddelen niet significant verhoogd worden, is het zeer moeilijk voor centra om voor sommige opleidingen geen verlies te lijden. We vragen om de CVO's de mogelijkheid te geven om naast het inschrijvingsgeld bepaalde kosten verbonden aan gebruik van infrastructuur, didactisch materiaal, apparatuur, machines ... door te rekenen als cursistenbijdrage. Hiervoor moeten bijkomende sociale correcties worden ingebouwd.

- Leg het maximum inschrijvingsgeld vast per cursist per semester.
- Maak het inschrijvingsgeld voor de basiseducatie volledig kosteloos.
- Maak het mogelijk dat centra bepaalde kosten kunnen doorrekenen als cursistenbijdrage en bouw daarvoor bijkomende sociale correcties in.

Ewoud De Sadeleer
secretaris Raad Levenslang Levensbreed Leren

Eddy Demeersseman
voorzitter Raad Levenslang Levensbreed Leren

---

⁴¹ Hierbij moet aandacht zijn voor de mogelijke impact op de cursisten met verlengde trajecten secundair NT2 in het secundair volwassenenonderwijs, een doelgroep die qua profiel dicht bij de basiseducatie aanleunt.

8 Bronnen

8.1 Vlor-adviezen

Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Duaal leren in het volwassenenonderwijs. Advies over het ontwerp van decreet tot regeling van bepaalde aspecten van duale opleidingen in het volwassenenonderwijs](#), 7 september 2021.

Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Dringende aandachtspunten financiering volwassenenonderwijs. Advies over de implementatie van het financieringsdecreet van het volwassenenonderwijs en de impact van corona](#), 12 oktober 2021.

Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Opleidingsprofielen volwassenenonderwijs - november 2021](#), 9 november 2021.

Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Analyse resultaten bevraging zorg en cursistenbegeleiding in het volwassenenonderwijs](#). 28 maart 2023.

Vlor, Raad Levenslang en Levensbreed Leren. [Zorg en cursistenbegeleiding in het volwassenenonderwijs. Advies naar aanleiding van de stijgende zorgnoden in het volwassenenonderwijs](#). 28 maart 2023.

8.2 Overige bronnen

De data uit dit advies zijn afkomstig uit [dataloop](#), de [monitor financiering volwassenenonderwijs](#) of rechtstreeks van het Vlaams Departement Onderwijs en Vorming of AHOVOKS. Bij de data staat steeds de bron aangegeven.

De Coen, A., Goffin, K., Van Hoed, M., Mertens, K., Carpentier, M., & Desmedt, E. (2020). [Kosten, baten en financiering van duaal leren](#). IDEA Consult.

Departement Onderwijs en Vorming (2004). [Vroegtijdige schoolverlaters \(op basis van administratieve data\)](#).

Departement Onderwijs en Vorming (2023). [Het Vlaams onderwijs en de coronacrisis. Een stand van zaken op basis van de administratieve data](#).

Departement Onderwijs en Vorming (2024). [Monitoring Financiering Volwassenenonderwijs: kalenderjaar 2022](#).

Departement Onderwijs en Vorming (2024). [Monitor volwassenenonderwijs 2024](#).

Kimps D., Abraham E. & Daniels D. (2024). [Bevraging sector volwassenenonderwijs](#). IDEA Consult.

Onderwijsinspectie (2021). [Van crisis naar kans? Naar een wendbaar volwassenenonderwijs, klaar voor de uitdagingen van de toekomst](#).

Statistiek Vlaanderen (2023). [ILO-werkloosheidsgraad](#).

Vlaamse Overheid (2021). [Actieplan levenslang leren. Koers zetten naar een lerend Vlaanderen. Decreet betreffende het volwassenenonderwijs](#).

[Decreet tot wijziging van de rechtspositie van het personeel van de centra voor volwassenenonderwijs en tot wijziging van het financieringsluik van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.](#)

[Memorie van toelichting bij het voorontwerp van decreet tot wijziging van de rechtspositie van het personeel van de centra voor volwassenenonderwijs en tot wijziging van het financieringsluik van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.](#)

[Mededeling aan de Vlaamse Regering betreffende een plan ter versterking van TSO en BSO.](#)

[Verslag vergadering Commissie voor Onderwijs 26 januari 2023. Vraag om uitleg over NT2-asielmiddelen voor centra voor volwassenenonderwijs.](#)

9 Bijlage: studiegebieden secundair volwassenenonderwijs

De Vlaamse Onderwijsraad hanteert onderstaande clustering om de evoluties in het opleidingsaanbod van het volwassenenonderwijs overzichtelijk weer te geven.

Studiegebied	Cluster - gedetailleerd	Cluster - algemeen
Bibliotheek-, archief en documentatiekunde	Beroep - Andere	Beroepsopleiding
Bijzondere educatieve noden	Beroep - Andere	Beroepsopleiding
Land- en tuinbouw	Beroep - Andere	Beroepsopleiding
Lichaamsverzorging	Beroep - Andere	Beroepsopleiding
Toerisme	Beroep - Andere	Beroepsopleiding
Maritieme diensten	Beroep - Andere	Beroepsopleiding
Fotografie	Beroep - Grafisch	Beroepsopleiding
Grafische communicatie en media	Beroep - Grafisch	Beroepsopleiding
Printmedia	Beroep - Grafisch	Beroepsopleiding
Administratie	Beroep - Handel	Beroepsopleiding
Bedrijfsbeheer	Beroep - Handel	Beroepsopleiding
Logistiek en verkoop	Beroep - Handel	Beroepsopleiding
Afwerking bouw	Beroep - Technisch	Beroepsopleiding
Ambachtelijk erfgoed	Beroep - Technisch	Beroepsopleiding
Auto	Beroep - Technisch	Beroepsopleiding
Chemie	Beroep - Technisch	Beroepsopleiding
Groot transport	Beroep - Technisch	Beroepsopleiding
Koeling en warmte	Beroep - Technisch	Beroepsopleiding
Lassen	Beroep - Technisch	Beroepsopleiding
Mechanica-elektriciteit	Beroep - Technisch	Beroepsopleiding
Meubelmakerij	Beroep - Technisch	Beroepsopleiding
Ruwbouw	Beroep - Technisch	Beroepsopleiding
Schrijnwerkerij	Beroep - Technisch	Beroepsopleiding
Textiel	Beroep - Technisch	Beroepsopleiding
Bakkerij	Beroep - Voeding	Beroepsopleiding
Drankenkennis	Beroep - Voeding	Beroepsopleiding
Horeca	Beroep - Voeding	Beroepsopleiding
Slagerij	Beroep - Voeding	Beroepsopleiding
Algemene personenzorg	Beroep - Zorg	Beroepsopleiding
Assistentie vrije zorgberoepen	Beroep - Zorg	Beroepsopleiding
Huishoudhulp	Beroep - Zorg	Beroepsopleiding
Specifieke personenzorg	Beroep - Zorg	Beroepsopleiding
Ambachtelijke accessoires	Creatief	Creatief
Huishoudelijke decoratie- en naaitechnieken	Creatief	Creatief
Mode: maatwerk	Creatief	Creatief
Mode: realisaties	Creatief	Creatief
Huishoudelijk koken	Creatief	Creatief
Geletterdheidsmodules	Geletterd	Geletterdheid
Geletterdheidsmodules	Geletterd	Geletterdheid
ICT-technieken	ICT	ICT
Informatie- en communicatietechnologie	ICT	ICT
Nederlands tweede taal richtgraad 1 en 2	NT2	NT2
Nederlands tweede taal richtgraad 3 en 4	NT2	NT2
Aanvullende algemene vorming	TKO	TKO
Algemene vorming	TKO	TKO

Europese hoofdtalen richtgraad 1 en 2	Vreemde Taal	Vreemde talen
Europese neventalen richtgraad 1 en 2	Vreemde Taal	Vreemde talen
Europese talen richtgraad 3 en 4	Vreemde Taal	Vreemde talen
Hebreeuws	Vreemde Taal	Vreemde talen
Oosterse talen	Vreemde Taal	Vreemde talen
Scandinavische talen	Vreemde Taal	Vreemde talen
Slavische talen	Vreemde Taal	Vreemde talen